

การอบรมโครงการห้องเรียนพ่อแม่ไทยพาณิชย์ หลักสูตร “เล่นรู้โลก ผ่านความงาม”

ณ อุบลบ้านรัก กรุงเทพฯ (เสาร์ที่ 23 ก.พ. 62)

วิธีดำเนินการกิจกรรม

- เรียนรู้เรื่อง “พ่อแม่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัยอย่างไร” เป็นการทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติเด็กแต่ละช่วงวัย ว่าเด็กมีพัฒนาการผ่านสัมผัส (sense) ที่แตกต่างกัน และเชื่อมโยงถึงบทบาทของพ่อแม่และครูในการดูแลและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กแต่ละช่วงวัย ซึ่งจะมีผลต่อพัฒนาการและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอนาคต
- เรียนรู้เรื่อง “Temperament (ธาตุทั้ง 4)” เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับอุปนิสัยของมนุษย์ตามแนวคิดมนุษยปรัชญา ว่ามนุษย์มีความแตกต่างกัน ทั้งรูปร่าง บุคลิก นิสัย และพื้นฐานทางอารมณ์ แบ่งออกเป็น ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจตนเอง เข้าใจลูก สังเกตเด็กได้ชัดเจนขึ้น และยอมรับในความเป็นธรรมชาติของเด็กที่แตกต่างกันได้มากขึ้น
- เรียนรู้เรื่อง “ฤดูกาลและความเชื่อมโยง” เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นความสัมพันธ์ของฤดูกาลในรอบ 12 เดือน เทศกาล และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่พ่อแม่และครูสามารถนำการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติตามฤดูกาลต่างๆ มาออกแบบหรือพาเด็กเรียนรู้ในแต่ละช่วงเวลา
- เรียนรู้เรื่องงานบ้าน งานครัว งานสวน เพื่อเตรียมวิถีคิด เตรียมกาย และความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการลูกทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ
- แลกเปลี่ยนและสะท้อนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ปกครองทบทวนเครื่องมือที่ได้เรียนรู้จากโครงการ การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ทั้งที่บ้าน องค์กร และคนรอบตัว และผลที่เกิดขึ้น

กำหนดการ

8.30 – 9.30 น.	ทำอาหารว่าง (ขนมโดนัท)
9.30 – 10.45 น.	พ่อแม่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัยอย่างไร
10.45 – 11.00 น.	รับประทานอาหารว่าง
11.00 – 11.30 น.	สะท้อนการเรียนรู้
11.30 – 12.30 น.	Temperament (ธาตุทั้ง 4)
12.30 – 14.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อน
14.00 – 15.00 น.	กิจกรรมสีน้ำ
15.00 – 15.20 น.	รับประทานอาหารว่าง
15.20 – 16.30 น.	ฤดูกาลและความเชื่อมโยง

ทำอาหารว่าง (ขนมโดนัท)

การที่พ่อแม่ชวนลูกทำขนมด้วยกัน เป็นช่วงเวลาคุณภาพที่เด็กจะได้พ่อและแม่เป็นแบบอย่างและทำตาม เพื่อเรียนรู้โลก และเป็นอีกโอกาสหนึ่งที่เด็กจะได้ค้นหาศักยภาพตนเองผ่านพลังเจตจำนง

หากเป็นขนมที่เด็กๆ ใต้นวดแป้ง ได้ปั้นให้เป็นรูปทรง เด็กจะเห็นการเปลี่ยนรูปของแป้ง ที่เด็กจะรู้สึกสนุกและได้เรียนรู้จากการลงมือทำ เมื่อทำเสร็จก็นำมารับประทานร่วมกัน เด็กได้เห็นความสำเร็จง่ายๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้ระยะเวลาไม่นาน

การทำขนมโดนัทเป็นกิจกรรมที่เด็กๆ จะได้เรียนรู้กระบวนการ และรู้สึกสนุกที่ได้ทำเพราะมีขั้นตอนที่ไม่ยาก เห็นการเปลี่ยนแปลงของแป้งที่เปลี่ยนรูปร่าง และเมื่อนำมาทอด เด็กจะได้กลิ่นหอมนำมารับประทาน

สิ่งที่เด็กๆ จะได้เรียนรู้จากการทำขนมโดนัท

- ได้ฝึกกล้ามเนื้อมือจากการนวดแป้ง ปั้นแป้ง
- รู้สึกสนุก ปั้นกลมแล้วทำเป็นรู
- แทนที่จะปั้นดินน้ำมัน การทำขนมโดนัท เด็กได้ปั้น พอทำเสร็จแล้วนำมารับประทานได้
- ระหว่างทอด เด็กจะได้ฝึกฝนเรื่องการอดทนรอคอย
- การที่เด็กได้ลงมือทำ ได้ประสบการณ์จริง เด็กจะมีโอกาสพัฒนาพลังเจตจำนงจากการทำงาน
- ได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์จากการลงมือทำจริง ตั้งแต่การผสมส่วนผสมต่างๆ และทำให้แป้งเปลี่ยนรูปจากผงแป้ง เมื่อนวดแป้งเปลี่ยนรูปเป็นก้อนนุ่ม และเปลี่ยนเป็นก้อนที่แข็งขึ้นเมื่อทอดสุก

ส่วนผสม

1. แป้งขนมปัง 4 ถ้วย (แบ่งไว้เป็น แป้งนวล ¼ ถ้วย) และแป้งข้าวบดละเอียด 1 ถ้วย (หรือแป้งเค้ก)
2. ยีสต์ 1 ½ ช้อนโต๊ะ และน้ำตาล 1 ช้อนโต๊ะ น้ำอุ่น ½ ถ้วย ผสมรวมกันให้ยีสต์ทำงานก่อน
3. เกลือ ½ ช้อนชา
4. น้ำตาลหรือน้ำผึ้ง 4 ช้อนโต๊ะ
5. น้ำ 1 ถ้วย
6. นมสด ½ ถ้วย
7. ไข่ไก่ 1 ฟอง

วิธีทำ

1. นำยีสต์ที่ผสมเรียบร้อยแล้ว มาผสมกับแป้งสาลี นวดให้เข้ากัน
2. นวดไปเรื่อย ๆ และทยอยใส่ส่วนผสมต่าง ๆ ได้แก่ นม น้ำตาล เกลือ ไข่และน้ำ
3. นวดส่วนผสมทั้งหมดให้กลายเป็นเนื้อเดียวกัน
4. โรยแป้งนวลที่เตรียมไว้แล้วนวดกับก้อนแป้งที่เข้ากันแล้วไปเรื่อย ๆ จนเนียน แป้งไม่ติดมือ
5. เมื่อแป้งโดนัทมีความเนียนดีแล้ว แบ่งแป้งออกเป็นก้อนเล็ก ขนาดใหญ่หรือเล็กตามชอบ
6. ปั้นแป้งก้อนเล็กเป็นก้อนกลม ๆ แล้วเจาะรูตรงกลาง
7. พักโดนัทที่ปั้นเสร็จแล้วไว้ประมาณ 15 นาที
8. ทอดโดยใช้ไฟกลาง โดนัทที่สุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง
9. โรยหน้าโดนัทด้วยน้ำตาลไอซิ่ง

พ่อแม่จะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กแต่ละวัยอย่างไร

โดย อภิสิทธิ์ จรัสชวนะเพท (ครูอุ้ย)

ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาอนุบาลวอลดอร์ฟ และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

ร่างกายของเรามีศักยภาพ มีการทำงานของพลังเจตจำนง (Will) ความรู้สึก (Feeling) และความคิด (Thinking) และเมื่อทุกคนได้เรียนรู้อะไรไปก็ไม่สำคัญเท่ากับการที่เราได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้จริง

ครูอุ้ยชวนทุกคนลุกขึ้นยืน หายใจเข้า หายใจออก และร้องเพลง “ดั่งดอกไม้บาน” พร้อมทำท่าประกอบ

ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดั่งดอกไม้บาน

ภูผาใหญ่กว้าง ดั่งสายน้ำจ๋าเย็น ดั่งนภาภาคอันบางเบา

นานมากกว่า 20 ปีแล้วที่ครูอุ้ยเป็นอาสาสมัครของคุณแม่ชีศันสนีย์แห่งเสถียรธรรมสถาน ท่านบอกว่า “อยากได้การศึกษาที่เลี้ยงเด็กวัดได้” เพราะท่านได้อุปการะเลี้ยงเด็กอนุบาลที่วัดศิริพงษ์ เป็นอนุบาลแบบบ้าน เป็น บ – ว – ร (การทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน) ท่านมอบให้ครูอุ้ยร้องเพลงนี้ พอได้นึกดู บทเพลงนี้เดินทางระหว่างสองโลก เราเดินทางระหว่างโลกกายภาพและโลกจิตวิญญาณตลอด แค่ลมหายใจเดียวสามารถเรียก “สติ” ได้จริง ๆ

ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก หายใจเข้า เราเป็นครู เป็นแม่ หายใจออก เราโชคดีที่ได้กลับมา เป็นแม่และครู

ตั้งดอกไม้บาน เด็กเป็นดอกไม้บานตลอด เราอยู่กับเด็ก ร้องเพลงกับเด็ก ๆ รู้สึกถึงพุทฺธิจิตที่บ้านของเด็ก พุทฺธิจิตของเด็กทุกคนย่อมบรรลุนิพพานสักวันหนึ่ง เลี้ยงเขาให้ดีเถอะ เราต้องมองทะลุกายภาพของเด็กให้เห็นจิตที่บ้านอยู่ข้างใน เด็กมาบ้านทุกวัน แล้วผู้ใหญ่บ้านด้วย ทำให้ห้องเรียนนั้นมีความสุข ถ้าเด็กตมมาแต่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่ยังช่วยดูแล เป็นอะไร คุ่มไปคุ่มมา เด็กก็โอเค ห้องเรียนนั้นยังอยู่ได้ ถ้าเด็กบานมาแต่ผู้ใหญ่ตม ห้องเรียนนั้นสะเทือนเหมือนกัน ทุกคนเป็นดอกไม้บานด้วยกัน

ภูผาใหญ่กว้าง เป็นครูต้องหนักแน่น เพราะการศึกษามีหลายแนวทางให้เลือก ถ้าครูทำทุกอย่างอด เด็กแย่งแย่ง กระโดดอยู่บนยอดเขา การศึกษาต้องลงหลักปักฐานว่าเราจะเอาแนวไหน เพื่อให้เด็กได้เติบโตจากรากครูมีความหนักแน่นในใจ

สายน้ำจ๋าเย็น เมื่อครูไปตรงไหนช่วยเปลี่ยนแปลง บำบัดน้ำเสียให้เป็นน้ำดีขึ้นมา หรือเวลาไปทัศนศึกษา ครูมีขนม ถามกันว่า “กินอะไรมาหรือยัง” ครูมีน้ำใจกว้างขวาง

นภาภาศอันบางเบา ครูปล่อยวางได้ เด็กมาโรงเรียนตอนเช้ามีความสุขวุ่นวาย ทั้งเด็กอากาเจียนและปวดอุจจาระ ครูทำความสะอาดให้ เห็นความหงุดหงิดตัวเอง พอล้างตัวเด็กเสร็จ ครูก็สบายใจได้ ครูปล่อยวางง่าย

หลังจากนั้น 2-3 ปี ครูขี้ไปกราบแม่ชีคันสนีย์และบอกท่านว่า “คุณแม่ขา รู้แล้วว่า ทำไมเพลงนี้ขี้ต้องร้อง เพลงนี้เป็นเพลงของคุณแม่ใช่ไหม” แม่ชีคันสนีย์พยักหน้าและตอบว่า “เพลงนี้ ต้องเป็นคนที่ทำแล้วร้อง แม่ขี้ทำแล้วจึงต้องเป็นคนร้อง คนที่มีอาชีพครูต้องร้อง”

ทุกคนร้องเพลง “ดั่งดอกไม้บาน” กันอีกครั้ง แล้วฮัมทำนองเพลง ทำท่าทางประกอบอีกรอบโดยไม่ต้องใช้เสียง บางครั้งเราอาจไม่ต้องพูดกันก็ได้ นี่อาจเป็นคำตอบของคุณแม่ที่ถามว่า “แม่อยู่เราต้องถามลูกใหม่” เพียงเราเข้าใจซึ่งกันและกัน แค่มองตา ไม่ต้องซ้กใช้ถามลูกมากหรอก แต่ให้ใช้สัญชาตญาณของความเป็นแม่

การบรรยายของหมอปองครั้งที่ผ่านมายุติลงถึงเป้าหมายการศึกษา คือ **การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์**

“มนุษย์ที่สมบูรณ์” เป็นอย่างไรหรือ... ตอนครูอยู่เริ่มต้นทำอนุบาลบ้านรักเมื่ออายุ 22 ปี ครูอยู่ก็ตั้งคำถามนี้เช่นกันว่า “ตัวเองมาทำโรงเรียนอนุบาลเพียงเพื่อให้เด็ก ๆ สอบเข้าต่อ ป.1 ได้เท่านั้นหรือ” พอมาคิดออกแบบโลโก้ของโรงเรียนอนุบาล คิดได้ว่า เด็กที่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เด็กต้องเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และต้องมีความสุขด้วย

ตามแนวคิดของวอลดอร์ฟ ในเรื่องของการเกิด คือ “เด็กเป็นดวงดาวดวงหนึ่ง เมื่อได้มาจุติบนโลกนี้แล้ว มาเป็นลูกของคุณพ่อคุณแม่ เด็กต้องมีร่างก่อน ถ้าเด็กไม่มีร่างรอคอยไว้ ดวงดาวที่จะจุติต้องรอคอยก่อนแม่ชื่อ (นางฟ้าคุณยาย) หรือเทวดาประจำตัวต้องอุ้มมาส่งที่โลก หากยังหาร่างยังไม่ได้ จิตวิญญาณบางดวงต้องช่วยให้พ่อแม่ได้มาเจอกัน เหมือนเป็นพรหมลิขิต (Destiny)” เราอาจผ่านตรงนี้มาเหมือนกัน แต่เราอาจไม่รู้หรือลืมไปแล้ว

ครูบาอาจารย์แนววอลดอร์ฟเล่าว่า

“ตอนที่ดาวดวงยังอยู่บนฟากฟ้า มองลงมาจากสวรรค์ เขาเห็นโลกใบนี้สวยงาม ฉันทอยากลงมาช่วยสร้างให้โลกนี้น่าอยู่มากขึ้น อยากทำให้ท้องฟ้าเป็นสีฟ้า ทุ่งหญ้าเป็นสีเขียว ทะเลเป็นสีคราม อยากวิ่งเล่นเหมือนเด็กทั่วไป” “โอ้ อยากลงมาเกิดมากเลย” เห็นพ่อแม่รักกันอยู่ จึงขอเทวดาประจำตัวว่า “ขอไปเกิดได้ไหม” เทวดาก็บอกว่า “ได้ ฉันไปส่งเธอได้ แต่ว่าปีกของเธอเนี่ย เอาเก็บไว้ที่ฉันก่อนนะ แล้วเมื่อวันที่เธอกลับมาบนสวรรค์ ฉันจะคืนให้” เมื่อเทวดาประจำตัวพามาส่งยังโลก เทวดาองค์น้อยนี้จึงได้มาเกิดเป็นลูกของคุณพ่อคุณแม่ เขามักจะมองขึ้นมามนฟ้าตลอด เพราะได้รับคำกระซิบจากเทวดาประจำตัวที่กระซิบว่า “ถ้าเธอลงไปบนโลกนี้แล้ว แล้วมีอะไรที่เธอทำไม่ได้หรือเธอคิดถึง เธอก็มองมามนฟ้าสิ เราจะได้เจอกัน แล้วฉันจะช่วยเธอเอง”

ดังนั้น เราจึงมองเห็นว่า เด็กจะมีลักษณะหย่ง ๆ การเคลื่อนไหวของแขนขาที่ยังไม่มีทิศทาง จะเห็นว่าลูกที่เกิดมาใหม่จะมีศีรษะเท่านั้นที่สร้างเสร็จ และมีอวัยวะสำคัญ ๆ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และร่างกาย

เด็กแรกเกิดถึง 7 ขวบ สิ่งที่เราต้องให้คือ **การสัมผัส (Touching)** การจับลูก การกอดลูก หากลูกมีปัญหาอะไรก็ตาม ให้กลับไปกอดเขาเถาะ ที่ผ่านมา เราอาจกอดเขาน้อยไปหรือเปล่า **สิ่งที่เด็กวัยนี้ต้องการที่สุดคือ touching** เด็กบางคนไม่ได้เพราะพ่อแม่ไปทำงาน หรือเด็กกำพร้า ไม่มีพ่อแม่ ต้องอยู่ในโรงพยาบาล จึงไม่ค่อยได้รับการสัมผัส แม่เขามาเป็นกะ กะละ 8 ชั่วโมงแล้วก็กลับ ดังนั้น เด็กได้รับสัมผัสผิวกายก็จริง แต่สิ่งที่เขาไม่ได้เหมือนเด็กบ้านก็คือ **Trust “ความไว้วางใจ”** Trust นี้จะโยงไปถึง **“ตัวตนของเขา”** ซึ่งเติมไปด้วยความไว้วางใจ ความรักที่ได้มาจากทุกสิ่งทุกอย่าง และถ้าไม่ได้สิ่งนี้ตั้งแต่แรกจะทำให้เกิดปัญหา

พอเขาเกิดมาแล้ว อวัยวะบนใบหน้า ตา หู จมูก ลิ้น เหล่านี้สร้างเสร็จแล้ว เด็กจะเริ่มหามกิน ดมกลิ่น ตาและหูจะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เขาโตจากส่วนหัว ลงมาถึงคอ ถึงไหล่ อวัยวะส่วนนี้ของเด็กเคลื่อนไหวมากเลย พอเขามีแรงพอที่จะติดตัวเองคว่ำได้แล้ว เขาจะเริ่มกระดืบ ๆ ไป และเมื่อสายตามองเป็นปกติ เขาจะเห็นว่า คนเดินมาอย่างไร และเขาจะรู้ “อ้อ ทำเดินต้องเป็นแบบนี้” คนปกติเดินลักษณะนี้ ถ้าเขายังแหงนหน้ามองเพราะยังไม่เข้าใจ เขาจะหันไปมอง ๆ หลายครั้ง ดังนั้น **ร่างกายจะพัฒนาได้ต้องมีการขยับเขยื้อน มีการเคลื่อนไหว (Movement)**

สิ่งที่เด็กกำลังพัฒนาอยู่อีกประการคือ **Life คือ ชีวิตที่เขาสามารถเป็นไปต่อโลกใบนี้** เช่น ถ้ากินดีจะถ่ายดี เล่นดีจะหลับดี ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ปกติ อะไรจะเกิดขึ้น... ถึงเวลานอนก็ไม่นอน เพราะพ่อแม่กอดรัด หรือสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เด็กนอนก็ไม่ดี เล่นก็ไม่ได้ เช่น สภาพของเด็กเอง เด็กเป็นโรควิวมีแพ้ หรือเด็กอยู่ในที่จำกัด หรือคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้เลี้ยงดูแลเขา มีพี่เลี้ยงมาดูแล เขาจึงร้องไห้ เสียงร้องของเขาเป็นการปลดปล่อยความอึดอัด พอปลดปล่อยแล้ว พี่เลี้ยงมาไม่ถูกจังหวะ ร้องดังแค่ไหนพ่อแม่ก็ยังไม่มาไม่ถูกเวลา **Life ของเด็กโยงไปถึงความคิด Thought** แต่ยังเป็นความคิดของตัวเอง คิดแบบที่คุณคิด ชุดความคิดที่เราสะสมมาไม่เหมือนกัน ความปกติหรือไม่ปกติของเหตุการณ์/สถานการณ์ของพ่อแม่โยงไปสู่ความคิดของเด็ก

ปัจจัยสำคัญสำหรับการเติบโต คือ การเคลื่อนไหว Movement พอเด็กเริ่มพลิกได้ เด็กก็จะนั่งได้ คลานได้ ต้องขยับขยับยก ล้มลุกคลุกคลานก่อนจนกระทั่งเดินได้ ย่ำไปย่ำมา ต้องล้มซะก่อนถึงจะลุกขึ้น ดังนั้น การเคลื่อนไหวของเขาทำให้เขามีความก้าวหน้าพัฒนาขึ้น ดังนั้น พ่อแม่อย่าไปแทรกแซง ด่วนขัดจังหวะของลูกก่อน เพราะจะทำให้ผิดจังหวะ เช่น ลูกกำลังคลานอยู่ พ่อแม่ไปชี้วอล์กเกอร์มาทำให้ลูกถลาเดิน ไปฝึกเดิน ซึ่งจริงๆ เด็กไม่ต้องฝึกเดินหรือมีเครื่องช่วย เพราะเขาต้องขยับขยับยก ล้มลุกคลุกคลาน จนกระทั่งลุกขึ้นมาเองได้ พ่อแม่บางคนใส่สนับเข่าเอาไว้ไม่ให้ลูกเจ็บ แต่ถ้า**ทุกส่วนของสรรพางค์กายได้แตะพื้นจะส่งไปถึงสมอง**

ทุกวันนี้เรามีพื้นที่แต่ละพื้นที่ตารางนิ้ว ตอนเราเบเบาะจะมีพื้นที่ติดพื้นเยอะเลย แล้วเราก็โตมาเรื่อย ๆ พอเรานั่งได้ พื้นที่บริเวณกันและขาทั้งหมดติดพื้น พอเราคลาน พื้นที่มีมือ เข้าและปลายขาติดกับพื้น **ทุกพื้นที่ที่ติดโลกมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของอวัยวะภายในและสมอง** แล้วเราจะกระโดดข้ามขั้นกันไปเพื่ออะไร...

ครูผู้เคยทำงานกับเด็กพิการ มีคุณแม่คนหนึ่งลงทุนซื้อรถเข็นเด็กให้ลูกเพราะเด็กเดินไม่ได้ แต่สมัยนี้ครูผู้มองเห็นตามห้างมีรถเข็นเด็กเต็มเลย ทั้งที่ดูแล้วเด็กไม่เป็นอะไร ทำไมไม่ให้ลูกเดินทั้งที่ขาถูกเป็นปกติ กักเด็กอยู่ในที่แคบทำไม มองเห็นแล้วน้อยใจแทนเด็ก เครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้ ไปขัดจังหวะการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เด็กจะเข้าไปถึง **ความเข้าใจโลกที่เรียกว่า Wording คือ ภาษา**

เรามักจะมีคำพูดว่า “คนละความคิด” “คุยกันคนละภาษากับคนอื่น” เรามีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน เพราะเราพูดคนละภาษา จริง ๆ แล้วภาษาเดียวกันแหละ แต่เรามีความเข้าใจแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะเรามีชุดคำที่ทำให้เราเข้าใจโลกน้อยกว่าคนอื่นก็ได้ ดังนั้น เราต้องมีชุดคำจำนวนเยอะพอสมควรจึงจะอธิบายความเข้าใจต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเข้าใจขึ้น “อ้อ มันเป็นเช่นนั้นเองหรือ” การหาคำเหล่านี้จึงมีความสำคัญมาก การเคลื่อนไหวทำให้เราเข้าใจสิ่งเหล่านี้ ถ้าใช้คำเหล่านี้แล้วเข้าใจเลย ยกตัวอย่างเช่น

“ถ้าหนูทำบุญเยอะ ทำสิ่งที่ดี อย่างเช่น ทำงานอะไรก็ตามที่เป็นงานที่ดีแล้ว ถึงแม้วันหนึ่งหนูไม่ได้อยู่บนโลกนี้แล้ว แต่งานที่หนูทำก็ยังปรากฏชัดอยู่บนโลกนี้” พูดเช่นนี้แล้วรู้เรื่องเข้าใจกันเลย เหล่านี้เป็นคำธรรมดาที่เราใช้พูดคุยกัน แต่ยังมีคำที่ไพเราะ

พฤษภาทศวรรษ อิกกุญชรอันปลดปลง

โททนต์เส่นงคง สำคัญหมายในกายมี

นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์

สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

(บทประพันธ์จากเรื่อง กฤษณาอาสน์น้องคำฉันท์ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส)

เป็นคำกลอน เป็นชุดคำทำให้เราเข้าไปถึงสิ่งนั้น สิ่งที่อยู่บนโลกนี้ได้อย่างลึกซึ้ง Wording จึงมีความหมายมากในการใช้ชีวิตบนโลก ถ้าเราตัดคำ ไม่เอาคำสละสลวยและไม่ต้องไปถึงความเข้าใจ อย่างเช่น ใช้คำว่า “เดียวไป” หรือพิมพ์ “555” แทนการหัวเราะ พิมพ์ “เคเค” แทนความรู้สึกมีความสุข จะเห็นว่าเรากำลังตัดคำและการอธิบายความให้สั้นลง คำสละสลวยก็ถูกแปลความไปอีกอย่างหนึ่งได้ หรือยุคสมัยของเรา

ไม่ให้เวลากับการติดต่อผู้คนเท่าไรนัก น่าเป็นห่วงว่าความเข้าใจที่เรามีต่อโลกของเราจะลึกซึ้งเท่ากับคนสมัยก่อนเข้าใจหรือไม่

คำถาม : Movement ช่วยสร้างคลังคำ wording ได้อย่างไร

ครูอุ้ย : เด็กที่ชอบวิ่งเล่น ปีนป่าย หาช่องทางเอาของเล่นที่ครูอุตุส่าห์เก็บไว้ดิบดีจนเจอ เด็กที่เคลื่อนไหวตัวเองออกไปเช่นนี้ หรือเด็กที่ช่วยตัวเองจนทรงตัวได้ เขาเป็นเด็กที่พยายามค้นหาอะไรบางอย่าง เช่นเดียวกันกับ **หากเราจะเข้าใจโลก เราต้องหาคำมาอธิบายความ จึงจะสื่อสารให้เกิดความเข้าใจร่วมกันกับคนอื่นได้ ชุดคำนี้จึงมีความหมายต่อการทำงาน ต่อการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้** ดังนั้น หากย้อนดูวัยที่เด็กค้นหาได้ว่าร่างกายเขาขับเคลื่อนได้อย่างไร ได้ต่อสู้ด้วยตัวเองในการหยัดเยียนบนโลกนี้ จึงเป็นพลังลักษณะเดียวกันกับที่เขาจะหาความเข้าใจบนโลก เขาจะต้องหาคำชุดคำอะไรบางอย่างเพื่อนำมาอธิบายความเป็นไปบนโลกนี้ได้เช่นกัน ดังนั้น **เด็กที่เคลื่อนไหวมากมาย ไม่ใช่เด็กชน เขาอาจกำลังมองหา ค้นหาอะไรอยู่ก็ได้นะ ซึ่งเมื่อเด็กมีปัญหา ผู้ใหญ่ก็ต้องสอนให้เด็กมีมารยาท เช่น เด็กจะชนในที่ที่สงบเงียบไม่ได้ “ถ้าหนูอยากปีนป่าย ต้องออกไปข้างนอก แม่จะพาไป” เป็นการควบคุมให้เด็กอยู่เป็นที่เป็นที่**

อีกประการหนึ่งคือ **Balance ความสมดุล เชื่อมโยงกับการได้ยิน Hearing** เด็กใกล้วัย 7 ขวบจะมีสัญญาณบอกคือ “พินน้ำนมหลุด พินแท้ขึ้นมา” เมื่อพินแท้ขึ้นมาเป็นสัญญาณบอกว่า สิ่งที่จะสัมผัสไว้กำลังหมดลงแล้ว (แคลเซียมที่แม่ให้มาตั้งแต่อยู่ในท้อง) และสิ่งที่ผุดขึ้นมาเป็นการสัมผัสด้วยตัวของเด็กเอง และอวัยวะต่างๆ เติบโตสมบูรณ์ขึ้น นี่เป็นสัญญาณแรกที่คล้ายกับคำกล่าว **“ลูกนกผลัดขน ลูกคนผลัดฟัน” หมายถึงสิ่งที่แม่สัมผัสให้ในแง่กายภาพสิ้นสุดแล้ว สิ่งที่ได้มาตอนนี้คือตัวเขากำลังสัมผัสให้ตนเองแล้ว** เมื่อเด็กสัมผัสให้ตัวเอง ถามว่า เด็กกินอะไรเข้าไปสะสม **อาหารที่กินเข้าไปนั้น มีประโยชน์และมีพลังชีวิตหรือไม่** พ่อแม่ได้เอาใจใส่ตรงนี้หรือไม่

ความสมดุลจะส่งผลต่อการได้ยิน Hearing เมื่อเด็กมีอายุ 7 ขวบแล้ว จากที่ทรงตัวไม่ค่อยได้ เช่น ปีนต้นไม้ ปีนห่วงยาง แต่วันนี้เขาปีนบนห่วงยางได้แล้ว นั่งบนหลังม้าได้อย่างสมดุลแล้ว ยกมือสองข้างขึ้นได้สบาย เราไม่รู้หรือว่า สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นวันไหน อยู่ดี ๆ เด็กก็ทำสิ่งเหล่านี้ได้เลย พอมีความสมดุลแล้ว ซึ่งความสมดุลมีซ้าย ขวา เหมือนตาข้าง การได้ยินก็มีหูซ้ายและหูขวาเช่นกัน **เราคงไม่ปล่อยให้เด็กที่ยังขาดความสมดุลเข้าไปนั่งเรียนประถมแล้วต้องเรียนเขียนอ่านเลย เพราะเขาต้องทำอะไรอีกเยอะเลย เราน่าจะรอให้เขามีความสมดุล ไว้วางใจได้ค่อยไปนั่งเรียน** ดังนั้น **หน้าที่ของครูอนุบาลจึงทำหน้าที่สนับสนุนให้เด็กมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งสิ่งที่ครูทำคือ ให้ความสำคัญกับพลังเจตจำนง หรือ will**

Will คือ เจตจำนง ความมุ่งมั่นที่จะทำงานสำเร็จ กิจกรรมตอนเช้าที่เราทำโดนัท เราปั้น ทอดจนเสร็จ ไม่ล้มเลิกกลางคัน ในใจขณะปั้น เราต้องการทำงานเป็นโดนัทที่กินได้ เช่นเดียวกัน เด็กเล็กมี will ที่จะเดิน เด็กเดินจนได้ เด็กมี will ที่จะเล่นก็เล่นจนได้ นี่คือการตั้งใจมุ่งมั่น พ่อแม่มีหน้าที่สนับสนุนให้เด็กมีความมุ่งมั่นทำงานสำเร็จ สิ่งที่จะทำให้เกิดความมุ่งมั่น เด็กจำเป็นต้องมี **“แบบอย่าง” เด็กต้องมองเห็นแบบและเด็กทำตามแบบ ครูและพ่อแม่ต้องเป็นแบบให้ลูกก่อน ลูกจึงทำตาม** คนที่เลี้ยงลูกในวัยอนุบาล ลองดูว่าตัวเราเป็นแบบอย่างไรให้ลูก เป็นแบบที่มั่นคงพอหรือเปล่า หรือว่าเราตั้งใจจะทำอะไร พอมีคนค้านก็เซแล้ว

การมีแบบ แบบต้องเข้มแข็งและเป็นแบบที่เด็กสามารถทำตามได้ อย่างเช่น เมื่อเข้าครูแดงเป็นคนพาคุณพ่อคุณแม่ทำโดนัท บั๊นเป็นก้อนกลม และเอานิ้วจิ้ม เราก็ทำตามได้ แบบอย่างจะทำให้เด็กใช้ชีวิตง่ายขึ้น ถ้าเด็กไม่มีแบบก็จะอยู่บนโลกแบบไปไม่เป็น เด็กจำเป็นต้องอาศัยผู้ใหญ่ช่วยให้คำแนะนำ เพื่อให้ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น ดังนั้น **“แบบอย่าง” ต้องมีคุณสมบัติ คือ**

1) **มองเห็นความสมดุลของเขาก่อน**

2) **เห็นเด็กมีการพัฒนาการทางร่างกาย การเคลื่อนไหว life ชีวิตของเด็กมีจังหวะ** เข้า กลางวัน เย็น จะทำอะไร

3) **เป็นแบบให้เด็กและเปิดโอกาสให้เด็กทำตาม**

4) **สนับสนุน Will หรือเจตจำนงของเด็ก**

เด็กช่วง 7-14 ขวบ เน้นพัฒนาการเรื่อง **Feeling** เป็นเรื่องของ “ใจ” อะไรบ้างที่ทำให้ใจของเราได้รับการเรียนรู้ เมื่อเด็กอายุเกิน 7 ขวบแล้ว (ประมาณชั้นประถมปีที่ 1)

Smell กลิ่น เริ่มมีบทบาท ใครทำกลิ่นประหลาดในห้องเรียน เด็กจะหัวเราะขำกันทั้งห้อง ต่างจากตอนอนุบาลที่เด็กเข้าห้องน้ำด้วยกัน คนหนึ่งกำลังอุจจาระบนโถ อีกคนยังยิ้มเฉยเลย กลิ่นไม่เป็นปัญหาเลย พอวัยที่พิน้านมหลุด พินแท้ขึ้นมา เด็กวัยนี้จะเรียนรู้ที่จะแยกแยะออกว่า สิ่งนั้นดี สิ่งนี้ไม่ดี หากเราให้เด็กได้กลิ่นธรรมชาติ เช่น กลิ่นดอกไม้ กลิ่นต้นไม้ กลิ่นดิน กลิ่นปุ๋ย เด็กจะแยกแยะกลิ่นออกและเรียนรู้ว่า ไม่เสมอไปนะว่า กลิ่นเหม็นจะเป็นกลิ่นที่ไม่ดี

Taste รสชาติ มาจากลิ้นรับรู้รสชาติ รสนี้ชอบ รสนี้ไม่ชอบ แต่ถ้าใครได้รับรสอร่อยตลอดเวลา ลิ้นก็เคยชิน พอมีรสอื่นมาก็ไม่ชอบ กลายเป็นลิ้นแข็ง พ่อแม่ไม่ควรปล่อยให้ลูกลิ้นแข็ง ควรให้เด็กสัมผัสรสชาติ

เปรี้ยว หวาน เค็ม เป็นรสชาติธรรมชาติจากธรรมชาติที่ปรุงให้รับประทาน รสชาติทำให้เด็กพัฒนาไปถึงเรื่องรสนิยมน Taste ดีกับ Taste ไม่ดี

รสชาติทำงานกับความอยาก อยากกินมากดึกแค่ไหนก็ต้องขบรถไปกิน จะมีสักวันที่เราลองอด “ความอยาก” ได้ไหม ลูกอยากรับประทานขนมมันนั้นแล้วออกฤทธิ์กับพ่อแม่ พ่อแม่ต้องเอาใจลูกไปซื้อขนมตามที่ลูกต้องการหรือไม่ ต้องขนาดนั้นเลยหรือลูก ให้เรารู้ไว้ว่า **ร่างกายเรามีศักยภาพสูงมากในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในโลก และวิธีการเลี้ยงดูที่ละเอียด การให้สิ่งที่ประณีตกับการให้เด็กรับรู้ความจริง** “ไม่เป็นไรลูก โดนัทที่แม่ทำไม่เหมือนที่ลูกอยากกินก็จริงแต่โดนัทแม่มีความรักอยู่ในนั้นเยอะ”

Sight การมองเห็น การใช้สายตามอง สายตาทำงานกับความลวง เห็นดอกไม้พอลงเข้าไปดมใกล้ ๆ ไม่มีกลิ่น จินตภาพเหมือนแต่ไม่ใช่ แค่เหมือนจริง เป็นดอกไม้ปลอม ด้วยตามองเห็นนี้เราเชื่อสนิทเลยว่าเป็นเรื่องจริง แต่เราต้องใช้อีกหลาย sense ไปสัมผัสสัมผัสจึงจะรู้ว่า ไม่ใช่เรื่องจริง

Warmth อุณหภูมิ เด็กแต่ละคนมีอุณหภูมิร่างกายเย็น ร้อน แตกต่างกันไป เด็กบางคนมีเหงื่อออกที่หัวตลอดเวลา ส่วนอีกคนไม่มีเหงื่อเลย เมื่ออุณหภูมิเปลี่ยนแปลงไป เด็กปรับตัวกับอุณหภูมิร้อนเย็นเหล่านี้ได้อย่างไร “อ้าวไปไหนละลูก ร้อนแล้วเข้าห้องแอร์เลยหรือ อุตสาหัสห้องพักติดทะเล” เด็กรับรู้สภาพที่เปลี่ยนแปลงแต่ไม่ทน ไม่ยอมรับ

ฉะนั้น เมื่อเราได้เรียนสิ่งเหล่านี้แล้ว ทำให้เรารู้ว่า ศักยภาพของ “ความเป็นมนุษย์” มีจริง ๆ และเป็นแบบนี้ และรู้ว่า “ใจ” ของเราได้ทำงานกับเรื่องเหล่านี้จริง ๆ ดี – ไม่ดี อยาก – ไม่อยาก จริง – ลวง ร้อน – เย็น ทุกอย่างเข้ามาสู่ที่ “ใจ” และบอกได้ว่าชอบหรือไม่ชอบ กว่าจะเรียนรู้เรื่องนี้ผ่านก็อายุประมาณ 14-15 ปี กว่า จะเข้าใจตัวเองว่า ฉันมีใจ วันที่โกรธสุดคือ ไม่ได้กินขนมเจ้าอร่อยเพราะพ่อให้ไปซื้อเจ้าอื่นกินละกัน งอนมาก โกรธมากเลย กว่าจะรู้ตัวเองว่ามีใจที่โกรธได้ก็หายได้ก็ต้องใช้เวลาสักกระยะหนึ่ง ตอนเด็กเราเรียนรู้ว่า มีกายพอโตขึ้นมาหน่อยก็เรียนรู้ว่า ตัวเองมีใจ เมื่อรู้ว่ามีใจ ก็ต้องมีคนนำดี ต้องมี Hero คนที่นำเรา

Hero คนที่เด็กอยากตาม ปลื้มอยากทำตาม ตอนเล็ก ๆ เด็กเชื่อการมีแบบ ครูพาทำ แต่พอเข้าช่วงวัย 7-14 ปี หากเด็กชื่นชมครู นักประวัติศาสตร์ นักกีฬา นักดนตรี สิ่งเหล่านี้จะช่วยซอกซอนจิตใจเด็กเข้าสู่ “ความงาม” เมื่อเข้าสู่ความงามแล้ว จะได้ไม่ตกลงข้างล่าง เช่น ถ้างอนหรือเสียใจมาก ก็ยังมีเพลงร้อง อย่างน้อยจะ “ซูใจ” เขาขึ้นมา หรือเขียนบทกลอนที่ฝากไปให้คนที่เขามีผลกระทบได้อ่าน ก็จะช่วยลดความแรงได้ หรือเขียนอะไรลง

ในโลกโซเชียล ดั้งนั้น **เด็กช่วงวัย 7-14 ปี ต้องเอาศิลปะ Art เข้ามาช่วยซ่อนจิตใจ** เช่น ดนตรี จำ ปั่น วาด ร้องเพลง กีฬา เป็นต้น

เด็กช่วงอายุ 14-21 ปี วัยนี้มีชุดคำ มีความคิด ความเข้าใจ แล้วมาถึง | “ตัวตน” ซึ่งเขาต้องเข้าใจคนอื่นก่อน ถ้าเขาเพียงเข้าใจตนเอง ยังคิดตัวเองเป็นหลักแต่ยังไม่เข้าใจคนอื่น แสดงว่า | ตัวตนของเขายังไม่ตื่น ยังเชื่อมั่นอยู่ว่าความคิดตัวเองถูก เมื่อได้ทำโครงการ ทำงานร่วมกับคนอื่น หันไปมองคนหลายคน เห็นว่าคนที่นั่งข้างเขาตั้งใจ ขยันทำมากเลย “เข้าใจละ เอาอย่างนี้ เดี่ยวจะหยุดงานตัวเองเพื่อไปช่วยเพื่อนก่อน” แสดงว่า | ตัวตนของเขาได้ตื่นขึ้นแล้ว พอตื่นแล้ว เขาช่วยคนอื่นก่อน เขาจึงจะเข้าใจตนเอง ช่วงวัยนี้ต้องการโครงการ หรือ Project ดี ๆ เด็กบางคนอาจจะสนใจเป็นพ่อค้าแม่ค้าในตลาดออนไลน์ ถ้าครูมัธยมเข้าใจจะ让他ทำผลงาน ทำโครงการ/โครงการงาน

ครูที่เข้าใจเด็ก

- ครูอนุบาลจะให้นานบ้านงานครีวงานสวนกับเด็ก และครูเป็นแบบให้เขา
- ครูประถมจะให้นานศิลปะ
- ครูมัธยมจะให้เด็กทำโครงการงาน

อิทธิบาท 4 สำหรับพ่อแม่

พ่อแม่ต้องเห็นลูกก่อน ต้องเข้าใจธรรมชาติตามที่ลูกเป็นก่อน พ่อแม่ต้องมีอิทธิบาท 4 ดังนี้ เราจะเข้าใจตรงนี้ได้ เราต้องมีอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (มีความรัก) วิริยะ (มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ) จิตตะ (ใจจดใจจ่อ มีความใส่ใจลูก) วิมังสา (การใคร่ครวญ)

ศิลปะ สมาธิ ปัญญา

พ่อแม่จะพาลูกก้าวผ่าน 12 senses นี้ได้อย่างไร พ่อแม่มี “ศิลปะ” ได้ไหม แม่ที่มาส่งลูก แล้วบอก “เดี๋ยวแม่มานะ อยู่กับครูก่อน” พ่อแม่หายไปเป็นวัน เด็กก็ร้องสิ แต่ถ้าแม่บอกลูกว่า “วันนี้อยู่กับครูนะ” นี่คือการจริง อย่างนี้ไม่ผิดศิลปะ สิ่งสำคัญสำหรับการเลี้ยงลูกเล็กคือ “อย่าล้อ อย่าหลอก อย่าตั้งฉายา ” พ่อแม่ควรใคร่ครวญการกระทำของตนเองก่อนว่า มีศิลปะไหม จะได้เข้าใจตัวเองก่อน ตรวจสอบตัวเองว่ามีการทำงานอย่างประณีต จัดดอกไม้ใหม่ เล่นดนตรี หรือทำกิจกรรมที่ทำแล้วส่งผลให้เด็กเกิด “สมาธิ” และคุมด้วยปัญญา เป็น

คำตอบตรงนี้ คือ “ควรรอก่อน ผู้ชายให้บวชเรียนก่อนดีกว่า” คนสมัยก่อนคงมีความเข้าใจโดยธรรมชาติเช่นนี้เป็นพื้นฐาน

ในช่วงวัยนี้ เด็กมีของขวัญกล่องที่ 2 คือ Feeling ความรู้สึก พ่อแม่และครูควรทำให้เด็กสามารถเข้าถึง “ความงาม” เด็กรู้ว่า สิ่งนี้สวย ไม่สวย เพื่อให้ตอบสนองจิตใจของตนเอง ของขวัญชิ้นนี้ทำให้เด็กสามารถเข้าถึง “ความงาม” เมื่อพ่อแม่รู้และเข้าใจ ควรให้ “ศิลปะ” แก่ลูก เช่น งานเย็บปัก ร้อย พวงมาลัย ร้องเพลง การประสานเสียง ศิลปะแขนงต่าง ๆ

3. ช่วง 14- 21 ปี มีความคิด ตัวตน

ในช่วงวัยนี้ของขวัญกล่องที่ 3 คือ Thinking ความคิด เด็กแต่ละคนคิดไม่เหมือนกัน เขาจะรู้ว่า “หนูคิดเอง” เด็กรู้ได้ด้วยตัวเองว่า นี่คือ “ความคิดฉันนะ ไอเดียฉัน” เมื่อของขวัญชิ้นนี้เปิดแล้ว พ่อแม่ต้องให้โอกาสให้เขาทำ **โครงการนี้** โดยพ่อแม่เป็นที่ปรึกษาให้เด็กได้ทดลองทำ เด็กสามารถเข้าถึงโลกนี้ว่ามี “ความจริง”

คุณสมบัติของมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ พยายามทำความเข้าใจกับโลก ว่า โลกนี้มี “ความดี ความงาม และความจริง” **หน้าที่ของคนที่เกิดมาก่อน คือ คนตัวโตที่มาโอบอุ้มดูแลเด็กตัวเล็ก ให้เด็กโตตามธรรมชาติของเขา** เขายังคิดไม่เป็น ไม่ต้องสอนเขาคิด แต่ให้แบบเขาก่อน เด็กเล็กยังไม่เข้าใจความงาม ยังไม่ต้องให้เขาพยายามทำให้สวย เช่น หั่นสวย ๆ

รับประทานอาหารว่าง

การจัดโต๊ะรับประทานอาหารว่างที่มีพิธีรีตอง มีความประณีต เป็นการฝึกฝนให้เด็กรู้จักการอดทน รอคอย การนับถือกัน เป็นแบบอย่างให้ลูกๆ ทำตามพ่อแม่ น้องทำตามพี่ ที่ทุกบ้านควรจะต้องทำซ้ำๆ เป็นวิถีของบ้าน และที่สำคัญเป็นโอกาสที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะได้ร่วมรับประทานอาหารกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา

การจัดบรรยากาศโต๊ะอาหารสำหรับรับประทานอาหารว่าง อาสาสมัครแจกจานเล็ก แก้วน้ำและขนมให้แก่เพื่อน การจุดเทียนเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานอาหารว่างเสร็จแล้วครูพาร้องบทกลอน เพื่อเป็นสัญญาณในการเก็บผ้ารองจาน ถ้วย จาน และแก้วน้ำ ของตนเองลงในตระกร้า

“ลอย ลอย ลอย ลอยไปตามน้ำใส

ลอยไป ลอยไป ลอยไป ลอยไปให้เย็นใจ”

ระหว่างรับประทานอาหารว่าง ครูอยู่ได้เล่าถึงข้อคิดจากนิทาน 2 เรื่อง คือ เจ้าชายกบ และสโนว์ไวท์

นิทาน “เจ้าชายกบ”

หลังจากที่เจ้ากบเก็บลูกบอลทองให้เจ้าหญิงเรียบร้อยแล้ว เจ้ากบที่เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ตัวเป็นเมือก มีความน่าเกลียด ก็เรียกร้องจะเอาโนนนี่นั่น เจ้ากบร้องว่า “เจ้าหญิงเคยสัญญาว่าจะให้ฉันกินข้าวด้วยไง” เจ้าหญิงก็ยอมให้กบได้รับประทานอาหารด้วย พอตอนเช้านอน เจ้ากบก็ร้องขออีกว่า “เจ้าหญิงเคยบอกว่าจะให้ฉันนอนบนเตียงผ้าไหมด้วยไง” แล้วเจ้ากบก็คลานขึ้นมานอนบนเตียงผ้าไหม ครั้งแรก เจ้าหญิงใช้สองนิ้วคืบ

เจ้ากบออกแล้วนำไปปล่อยไว้มุมห้อง กบก็ยังไม่รู้ตัวเองอีก ยังคลานขึ้นมาอนบนเตียงอีกครั้ง และเมื่อเจ้าหญิงทนไม่ไหว พูดว่า “ไม่” และขว้างกบไปที่กำแพง เท่านั้นเอง เจ้ากบก็เปลี่ยนแปลงเป็น “เจ้าชายที่มีความสง่างาม” จากกบที่น่ารังเกียจ

นิทานเรื่องเจ้าชายกบนี้ ครูบาอาจารย์ต่างประเทศบอกว่า เด็ก need to say “NO” เด็กจะทำทาสสารพัด และขอให้พ่อแม่บอกเขาว่า “ไม่” เด็กควรจะมีกำแพงกันบ้าง กำแพงนี้คือ “NO” หากพ่อแม่เห็นว่าลูกมีความอยากหรือทำอะไรที่ไม่เหมาะสมกับการได้รับสิ่งดี ต้องมีสักคนที่บอกลูกว่า “ไม่” เพื่อที่เด็กคนนั้นจะได้เปลี่ยนแปลงตัวเอง พ่อแม่จะเข้มแข็งได้มากน้อยแค่ไหน เพียงพอที่จะเป็นกำแพง ซึ่ถูก ซึ่ผิดให้ลูกได้หรือไม่ เช่น เราเห็นว่าลูกมีสิ่งที่ไม่ดีอยู่ แต่เรายังมีข้ออ้างอื่น ๆ ให้ลูกทำต่อ โดยไม่มีกำแพงให้ ถ้าพ่อแม่พูดคำว่า “ไม่” ไม่เป็น แล้วอะไรจะเกิดขึ้น เวลาที่ลูกร้อง และได้ทุกอย่างที่เขาต้องการ เด็กก็เหนื่อยนะ เขาเองก็รู้ว่ามันผิดปกติ แต่ทำอะไรไม่ได้ พ่อแม่จึงต้องหยุดลูกด้วย แล้วเด็กจะสบายตัวขึ้น **พ่อแม่ต้องเข้มแข็งเพื่อเป็นหลักให้ลูกเกาะได้ ให้ลูกได้พัฒนาตนเอง เพื่อที่เด็กจะเหมาะสมที่จะได้รับสิ่งที่ดี**

ข้อคิดจากนิทานหนึ่งเรื่อง มีความหมายเพื่อการพัฒนาจิตของเราเอง ตัวละครของนิทาน อย่างเช่น เจ้ากบทำให้เห็นว่ากบยังเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำอยู่ ยังไม่พัฒนาเป็นมนุษย์ มีความน่าเกลียด แลปลิ้นแพ้ว uly เปรียบเทียบได้เช่นเดียวกับนิสัยบางอย่างของเด็กที่ยังไม่เหมาะสม และควรได้รับการพัฒนา เปรียบกับเจ้าหญิง คือ ความสดใส น่ารักและบริสุทธิ์ เหมาะสมที่จะได้นอนบนเตียงผ้าไหม ซึ่งก็คือ สมควรที่จะได้รับสิ่งที่ดี

นิทาน “สโนว์ไวท์”

แม่มดที่พยายามทำร้าย โดยการมาหลอกเจ้าหญิงหลายรอบ รอบแรก เอาชุดมาให้ใส่และใช้สายรัดจนแน่น รอบที่สอง เอาหวีมาให้ ซึ่งมียาพิษสัมผัสผิวหนัง ทำให้เจ้าหญิงเป็นลมไป 2 รอบแต่ยังไม่ตาย และรอบที่ 3 แม่มดเอาแอปเปิ้ลพิษมาหลอกให้เจ้าหญิงกิน

ถ้ารอบที่ 3 นี้ เจ้าหญิงอดตัวเองไม่ได้ ยอมแม่มดอีกครั้ง กินแอปเปิ้ลเข้าไป พิษก็จะเข้าสู่ภายในร่างกาย และทำให้ตายได้ ยาพิษเป็นเสมือนกิเลส หรือความชั่วร้าย เปรียบได้กับเด็ก ก่อนที่จะเด็กติด จะมีการลองมาก่อน เช่น ลองกินไส้กรอก พอกินแล้วเคย ก็เรียกร้องจะเอาอีก

ประเด็นคือ ผู้ใหญ่คนนี้เป็น “ตัวจริง” หรือเป็น “ตัวร้าย” เด็กรับรู้ได้ว่า ถ้าเป็นตัวจริง ก็จะเชื่อฟัง และหยุดเด็กได้ ซึ่งปกติแล้ว เด็กจะมีสัมผัสรู้ว่าคนไหนเป็นนางฟ้า คนไหนเป็นแม่มด เป็นการทำงานของจิต

การเล่นนิทานให้เด็กฟังเพื่อให้เด็กเกิดภาพในหัว ประสบการณ์ในนิทานจะสอนเด็กเมื่อเด็กเติบโตขึ้น หากเจอเหตุการณ์จะสามารถหยิบมาใช้ได้ ใครมาหลอกจะได้ไม่เชื่อ สามารถอดใจ อดทนได้ ไม่ไปสู่วางที่ไม่ดี

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

โดย อภิสิริ จรัสชวนะเพท (ครูอุ้ย)

ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาอนุบาลลวดดอร์ฟ และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

โจทย์ : ทุกรอบที่มาเรียนรู้เรื่องมนุษย์ปรัชญา ทำให้เราเข้าใจอะไรมากขึ้น หรือได้นำอะไรไปใช้ในชีวิตจริงบ้าง ทั้งที่บ้าน หรือแม้กระทั่งใช้การใช้คำพูดกับคนรอบตัว เพื่อนในองค์กร เรียนรู้เรื่องนี้แล้ว มีการใช้คำพูดอีกแบบหนึ่ง พูดเรื่องเดียวกัน สร้างสรรค์ไปด้วยกัน มีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นบ้างหรือไม่

พ่อแม่แลกเปลี่ยนเรียนรู้

- เมื่อเราปฏิบัติต่อลูกหรือปฏิบัติต่อคนอื่น ไม่ใช่อยู่ที่คำพูด แต่อยู่ที่การกระทำของเราที่มาจากความรู้สึกข้างในที่เราเป็น มีความจริงใจ เรื่องของภาษากายและความรู้สึกข้างใน ต้องนิ่ง ต้องเห็นตัวเองที่มาก่อน ถึงจะนำพาคำพูดและสัมพันธภาพให้เกิดขึ้น ซึ่งได้จากทั้งการปฏิบัติธรรม และได้ฟัง (เรียนรู้) กับโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ทำให้เราเติบโตข้างในตัวเอง มีความเข้าใจเด็กเรื่อง Touching การสัมผัสโอบกอดภายนอก และ Trust ความไว้วางใจ เชื่อใจ สัมผัสภายใน ทำให้เกิดสิ่งดี ๆ ในชีวิต
- ปกติเป็นคนเข้าใจคนอื่น สิ่งนี้เป็นสิ่งตั้งต้นที่ทำให้เกิดความงอกงาม เข้าใจมากขึ้นเรื่องลูกเป็นอย่างไรที่เราเป็น แต่ไม่ได้เป็นอย่างที่เราสอน สิ่งที่เราปฏิบัติต่อลูกหรือคนรอบข้างเป็นเรื่องมนุษย์ปรัชญาที่จับต้องได้ ดอกไม้บานที่แม่อุ้ยพูดเมื่อเช้า ยิ่งตอกย้ำว่า หากเราเป็นดอกตูมอยู่ ความงอกงามมันจะไม่เกิด เช่นเดียวกับพ่อแม่เมื่อเราเป็นดอกไม้บาน จึงสามารถทำให้ลูกและคนรอบข้างลูกของเราบานได้ด้วยเช่นกัน เชื่อว่าหลักของมนุษย์ปรัชญามาช่วยเติมเต็มสังคมและโลกนี้ให้เจริญงอกงาม
- ปรัชญานี้มีความลึกซึ้งมากเลยตั้งแต่เรียนรู้กับโครงการอนุบาลแบบบ้าน เดิมเข้าใจเป็นส่วน ๆ พอได้ฟังมากๆ และซึมซับการเรียนรู้กับพ่อแม่ หรือที่ต้องสื่อสารสิ่งที่เราทำกิจกรรมนี้ไปในวงกว้างมากขึ้น จึงได้ทบทวนและเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน เคยสงสัยมากกว่า ดนตรีของครุฑมัย เด็กจะได้เรียนรู้และได้ฝึกในเรื่องอะไร จนครั้งที่แล้ว คุณหมอปองมาช่วยทำให้ชัดเจนว่า เป็นเรื่องของจังหวะ (rhythm) ที่ไม่ใช่จังหวะดนตรีเท่านั้น แต่เป็น “จังหวะชีวิต”

ครูอุ้ย : จังหวะชีวิตที่เชื่อมโยงกับ Sense of life อย่างบทเพลงกล่อมลูกของแม่ แม่ก็ร้องเพลง ใช้จังหวะกล่อมลูก ทำให้ลูกรู้สึกลงตัวกับโลกใบนี้ โลกนี้มีกลางวันและกลางคืน เป็นจังหวะของโลก ทุกสิ่งบนโลกนี้มีจังหวะ

- นับจากทำงานมาเป็น 20 ปี ได้ฟังครูบาอาจารย์เรื่องมนุษยปรัชญามาหลายครั้ง ทั้งครูจากต่างประเทศ วิทยากรหรือครูอุ้ยเอง เมื่อได้ฟังทุกครั้ง แล้วยังนำมาทบทวนและนำมาใช้กับเด็ก ๆ ในห้องเรียนของเรา ให้เป็นเด็กตามธรรมชาติ รู้สึกมั่นใจว่า เราทำถูกแล้ว เด็กเติบโตและข้างในตัวเราก็เติบโตไปด้วย ครั้งหนึ่งมีนักศึกษาฝึกสอนมาถามว่า ได้พัฒนาตัวเองอย่างไรบ้าง เราบอกว่า พัฒนาตัวเองทุกวัน มีสติตลอดเวลาในการดูแลเด็ก ทุกครั้งที่มีการอบรมก็อยากเข้าร่วม ต้องการพัฒนาตัวเองไปเรื่อย ๆ ภูมิใจที่ได้ทำงานนี้ ชื่นใจที่เห็นเด็กที่เราดูแลเติบโต บริการเสิร์ฟอาหารและดูแลน้องได้ และยังเป็นเพื่อนกับผู้ปกครอง ให้กำลังใจพ่อแม่ บอกคุณพ่อคุณแม่ “ใจเย็นนะ เดี่ยวลูกก็อ่านออกเขียนได้ ให้เขามีความรักความเมตตาอยู่กับเพื่อนมนุษย์บนโลกนี้ได้ก่อน”
- พยายามปลูกฝังให้น้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะครั้งที่แล้ว อาจารย์สอนว่าสิ่งหนึ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากหุ่นยนต์ AI คือ ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และ Sense ต่างๆ โดยพยายามฝึกน้องจากที่เราทำกับลูกก่อน และปลูกฝังศีล สมาธิ โดยวันเสาร์อาทิตย์พาไปเข้าวัดบ้าง นั่งสมาธิ ฝึกสมาธิจากงานศิลปะต่าง ๆ การปั้น ร้อยมาลัย เวลาเด็ดดอกไม้ก็สอนเขาว่าดอกไม้ไม่มีชีวิต ไม่ใช่เด็ดแล้วทิ้ง เรามีวัตถุประสงค์ว่าเด็ดดอกไม้ไปร้อยมาลัยเพื่อถวายพระ ลูกก็ค่อย ๆ ซึมซับตรงนี้ ก่อนเข้าคอร์สนี้ รู้เป็นจุด ๆ แต่ตอนนี้เข้าใจมากขึ้นสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่รู้และนำไปปรับใช้ประโยชน์ได้
- ในเรื่องมนุษยปรัชญา มาเรียนรู้เป็นครั้งที่ 3 คำว่า “มนุษย์ที่สมบูรณ์” เราอยากทำตัวเองให้สมบูรณ์ขึ้นเพื่อลูก ไม่ใช่แค่เพียงทำให้ลูกเราสมบูรณ์ รู้สึกตื่นตันตั้งแต่ได้ยินเพลงชาติของครูมัธยม ซึมซับคุณค่าของเด็กที่มีอยู่ข้างในตามแนวทางมนุษยปรัชญา ข้างในของตัวเราก็พร้อมจะรับรู้สิ่งนี้ เป็นครูมาเป็นสิบปี ไม่เห็นว่าตัวเองเป็นครูที่สมบูรณ์จนมีลูก คำว่า “ลูกเขาก็เหมือนลูกเรา” ก็เข้ามา เราเป็นต้นแบบ อยากพัฒนาตัวเองให้เด็กเห็นมากกว่าจะพูดสอน พอเข้าใจเรื่องเหล่านี้มากขึ้น ชีวิตก็ขาลงจากเดิมที่เร่งรีบ อยากเร่งให้เด็กประสบความสำเร็จแต่ไม่เคยหยุดมองเด็กให้ลึกซึ้ง ไม่เคยมองว่า เด็กตัวเล็ก ๆ เขาผ่านอะไรมาบ้างที่บ้าน พ่อแม่อาจมีปัญหากัน หงุดหงิดมาแล้วเราอารมณ์เสียใส่เขา เมื่อพอลึกซึ้งกับภายในตัวเอง เราเลิกมองจุดปลายที่เด็กแสดงออกมา เราลืมนึกถึงสิ่งที่เข้าไปข้างในตัวลูกและเด็ก ๆ ว่า เขาเป็นอย่างไร พร้อมไหม อยากโอบอุ้มอารมณ์เขาก่อนที่จะสอนเรื่องอื่น ตอนเช้า

พอลูกสาวลืมตาตื่น เราก็ร้องเพลงยามเช้าให้ลูกฟัง ลูกสาวแฉ่งหน้าตาต่างและพูดกับเราว่า “แสงตะวันฉาย” ลูกสาวต่อเพลงกับแม่ได้ ลูกอายุเพียง 1 ขวบ 3 เดือน มันเป็นความมหัศจรรย์ และทำให้มีความหมายมากขึ้น สิ่งที่เขาแบ่งบานอยู่ เราก็บานไปด้วย ความสุขระหว่างแม่กับลูกขยายไปสู่ครอบครัว ขยายสู่เด็กนักเรียนที่สอนด้วย

- ทุกเช้าจะมีเวลาอยู่กับลูกเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น คือ ช่วงเช้าก่อนออกไปทำงาน ผมจะร้องเพลง “ยามเช้า” ให้ลูกฟังพร้อมเปิดม่านให้มีแสงเข้ามา ดั้งหน้าแปรงฟันเสร็จ ก็อุ้มลูก แล้วเล่นนิทานให้ฟัง 1 เรื่อง ค่อยเอามาส่งกับยายช่วยดูแลต่อ ผมสังเกตเห็นว่า ทุกครั้งที่ทำกิจกรรมร่วมกับเขา ร้องเพลง และเล่นนิทาน ลูกตอบสนองยิ้ม พยายามสัมผัสหน้าและจับตัวเรา ทำให้มีความรู้สึกดี ศาสตร์นี้ช่วยให้ผมสื่อสารกับลูกได้มากขึ้น ผ่านการสัมผัสและบทเพลง ใช้อารมณ์ ร้องเพลงกล่อม บอกรักลูก
- เรารู้เรื่องการสร้างวินัยให้ลูกและให้ลูกเป็นเด็กดีเป็นพื้นฐานก่อนมาเรียนรู้ พอได้เรียนเรื่องนี้ ทำให้เห็นว่า สิ่งที่เราดูแลลูกมีความกระจำขึ้น ขยาย ต่อยอดกับสิ่งที่เราเคยทำ “เอ เราก็เลี้ยงลูกมาถูกทางนะ” การมีลูกทำให้เราเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เราเติบโตขึ้น คอร์สนี้ทำให้เรามีสติมากขึ้น เรียกสติกลับมายามที่ลูกหงุดหงิด เราไม่ตามอารมณ์ลูก รู้ว่าธรรมชาติของเด็กเป็นอย่างไร และหลังลูกหลับทุกวัน เราจะทบทวนว่า “ถ้าลูกเป็นแบบนี้อีก เราจะปรับแก้อย่างไร” รู้สึกรักลูกมากขึ้นและขอบคุณที่เขามาเป็นลูกเรา เราเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้มากขึ้นเพราะเขา เย็นลง ไม่นอนน้อยลง มีบ้างที่หงุดหงิด โกรธลูก แต่เมื่อโกรธ อารมณ์ไม่ได้ ก็หยุดก่อน “ฮึบ” เราชู้ตัวเร็วขึ้น เท่าทันอารมณ์ตัวเองเร็วขึ้น ทำให้หายโกรธได้ไว และขอโทษลูก “แม่ขอโทษลูกด้วยนะ ที่แม่เป็นแบบนี้” ลูกเป็นตัวทดสอบสติ ถ้าลูกทำดี เราก็ชื่นชม ต่อยอดบอกลูกให้รู้ว่าลูกทำดีอย่างไร ลูกเสียสละ ช่วยเหลือ รักคนรอบข้าง การเรียนตรงนี้ทำให้ “เราเป็นมนุษย์แม่ที่สมบูรณ์ขึ้น”
- ได้ความเข้าใจมากขึ้น ทั้งเข้าใจตัวเองและเข้าใจคนอื่น สมัยเรายังไม่มีครอบครัว เราเคยไม่เข้าใจแม่ แม่เรามักพูดเสมอว่า “หนูไม่ใช่คนเดียวในจักรวาล ยิ่งทำยิ่งได้นะลูก คุณค่าคนอยู่ที่ผลของงาน” แม่จะปลุกฝังอย่างนี้มาเรื่อย ๆ จนวันนี้ เราเข้าใจแม่แล้ว ยิ่งทำยิ่งได้ คือ ทำดีกับคนรอบข้างไปเถอะ ไม่ต้องนึกว่า สิ่งที่เราทำเท่ากับที่เขาทำให้เราหรือเปล่า แล้วเราก็ได้มิตรภาพมาเอง เราชู้จักทำหน้าที่ตัวเองให้ดีที่สุด วันนี้เมื่อเรามีลูก อยู่ในสถานะของการเป็นแม่ พอมาเรียนรู้ตรงนี้ กระแทกตัวเราให้ย้อนดูว่า ช่วงลูกอายุ 0 - 7 ขวบ เราขาดอะไรไปบ้างไหม เราอดเขามากพอหรือยัง เราน้อยใจ ออกหัก เพราะลูกเริ่มโต ห่างจากเราและไม่เห็นเราเป็น idol แล้ว เริ่มเชื่อคนอื่น ไม่เชื่อพ่อแม่แล้ว พอเรา

เรียน เราจึงเข้าใจธรรมชาติลูก ตอนเราวัยเดียวกับเขา เราก็เป็นอย่างนี้กับแม่เรา ทำให้ปรับตัว มีการรับฟังเขามากขึ้น จากเดิมชอบพูดบ่อย ๆ กอด ตอนนี้ลูกอายุอยู่ในช่วง 7 -14 ปี ลูกก็ยังอยากให้อกอยู่ แต่แม่ต้องรู้จักหวั่นหวาด ไม่ใช่กอดพร่ำเพรื่อ และเมื่อลูกมีปัญหา เขาก็มาปรึกษาว่า ต้องทำอย่างไร แสดงว่าเราได้ความไว้วางใจจากเขาแล้ว เราต้องรับคว้าโอกาสนี้ พูดคุยกัน ตามให้เขาคิดด้วยตัวเอง “ถ้าน้องเป็นเพื่อนคนนั้น น้องจะรู้สึกอย่างไร” ฟังคำตอบเขาก่อน ลูกจะตอบเป็นภาษาเด็ก แล้วเราค่อยทำทนายบอกเพิ่มว่า “ถ้าเป็นเราจะทำอย่างไร” หากแม่ๆ เจอสถานการณ์นี้ เป็นโอกาสให้ลูกคิดและได้ข้อคิดจากเราไปใช้ต่อ การมาเรียนเรื่องมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นทั้งคนเก่ง คนดีและมีความสุข ซึ่งไม่ใช่แค่สุขกับตัวเอง ยังสุขกับคนรอบข้างด้วย ขอขอบคุณที่มีโครงการแบบนี้

- ก่อนมาเรียน ไม่รู้จักมนุษยปรัชญา อย่างเรื่องงานบ้าน งานสวน เดิมไม่เคยให้น้องทำงานบ้านงานสวน กลับไปบ้าน เราฝึกให้น้องทำ ฝึกรับผิดชอบให้เก็บจาน เช็ดโต๊ะ พบว่า ลูกทำละเอียด ดีกว่าเราด้วย ยกของขึ้นแล้วก็เช็ด ลูกทำได้ดีกว่าที่เราสอน และเริ่มมอบหมายงานให้น้องทำมากขึ้น ให้ออกหัดเดิน ให้ออกวิ่ง บวบเล็ก ๆ ก่อน พอลูกทำอะไร ไม่น่าเชื่อ จากปกติไม่กินเต้าหู้ บวบ ก็กินเต้าหู้ บวบอย่างอร่อย คุยให้พ่อฟังว่า “มีอันนี้เค้าทำเอง อร่อยมาก พ่อได้กินหรือยัง” พอให้ลูกลองทำงานครัว ลูกกินอะไรก็อร่อย จนเรารู้สึกประหลาดใจ เมื่อลูกได้ลงมือทำด้วยตัวเอง มีอิทธิพล มีพลัง ลูกอยากมีส่วนร่วม และบางครั้งเขาสอนเราด้วย ตอนเราอารมณ์ขึ้นทำหน้าดุ ลูกถามเราว่า “ทำไมห่ม่ามีาทำหน้าตาแบบนี้ละ อารมณ์ไม่ดีอยู่ใช่ไหม” ช่วยสะกิดเรา ลูกเป็นกระจกให้เรา ทำให้เราอยากเป็นคนดี อารมณ์เราเย็นลงได้
- ก่อนมีลูก เราไม่เคยลึกซึ้งกับการดูแลเด็กมาก่อน พอมีลูก เราเริ่มศึกษาเรื่องนี้ อ่านหนังสือนมแม่ (คุณหมอสู่ธีรา) การให้นมลูก การทานอาหาร รสชาติอาหาร และพักผ่อน ตอนให้ลูกดูนม คือ Sense of Touch เลย เราตั้งใจที่จะให้ลูกทานอาหารที่สดใหม่ มีประโยชน์กับร่างกาย เพราะเรากินพลังชีวิตของอาหาร เราจึงเริ่มมาทำอาหารเอง มาเรียนรู้อาหารนี้ ต่อยอดเรื่องการทำงานครัว ลูกมีความตั้งใจอยากทำ อยากช่วยงานทำอาหาร อยากลองหั่น เราให้โอกาสลูกทดลองทำ และให้โอกาสตัวเองที่จะรอดูลูกก่อนเถิด เธอใจเย็น ๆ สะท้อนถึงตัวเองที่เราตั้งใจเลี้ยงดูเขา และได้เติมเต็มมากขึ้นจากการมาฟังอย่างจริงจัง บางครั้งเราอยากให้ลูกทำอะไรไปพร้อมกับเรา แต่จังหวะเขาต้องการการนอนหลับพักผ่อน แค่นี้พอก่อนนะเธอ และที่ประทับใจคือ ครูคุยเชื่อมโยงสู่เรื่อง ศิล สมาธิ ปัญญาและสติ

ครูอุ้ย : มีเทคนิคการใช้มีด ไม่ลับมีด มีดปลายมน ตัดเฉพาะแตงกวา

สโลแกนบ้านรัก เด็กเป็นสุข คือเด็กที่กินอิ่ม นอนหลับ ที่นี้จะให้เด็กนอนกลางวัน ให้เด็กได้รับการพักผ่อน ดีใจที่หมอบอกแล้วว่า แม่ที่ไม่ได้เตรียมเรื่อง Sense of life เรื่องนอนหลับพักผ่อนให้ลูก เด็กไม่เคยได้นอนพักอย่างเพียงพอ พอโตมาขึ้นมากก็จะพักไม่เป็น พอป่วยก็ยังออกไปทำงานอยู่

ศีล สมภาณี ปัญญา เป็นความเห็นส่วนตัวที่เชื่อมโยงมากับมนุษยปรัชญา Sense of life ได้จากลูกศิษย์ครูบาอาจารย์ ท่านดิช นัท ฮันต์ ความจริงเราเอามาเชื่อมโยงกับชีวิตของตัวเอง สิ่งที่เราเรียนมนุษยปรัชญาแล้วนำมาใช้กับชีวิตเราได้อย่างไรบ้าง เรามองในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธ ถ้าเราไม่มีศีล Sense of life ก็ไม่ผ่านแล้ว เราต้องมีอะไรที่เป็นจังหวะ หากยังมอมเมาตัวเองติดละคร ดูหนัง ฟังเพลงทั้งที่ลูกต้องนอนแล้ว อย่างนี้พ่อแม่จะเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรให้กับลูกได้อย่างไร ซึ่งส่วนนี้ มันสอนกันไม่ได้ เราต้องเตือนตัวเองให้เป็น ทุกศาสนามีหลักพื้นฐานดำรงชีวิตเพื่อให้ครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข ศึกษาแล้วเชื่อมโยงกับ 12 Senses ที่เรียนมา

- เราต้องให้โอกาสตัวเอง พอมานั่งเลี้ยงเด็ก เข้าใจเลย เด็กมาถึงโรงเรียน มาชุดนอนก็มีผ้าเหม็นมาเลย ความคิดจะมาเป็นยวงเลย เลี้ยงกันมาอย่างไร พ่อแม่ไม่ดูแล ทำให้อารมณ์ขึ้นเลย อ้อ การให้โอกาสตัวเอง คือ เราโกรธได้แต่ก็ให้โอกาสหยุดได้ ให้โอกาสตัวเอง ฟังธรรมะ
- พอมานั่งโครงการ จึงพยายามเข้าใจเด็กตามทฤษฎีที่เรียนมาและดึงไปใช้กับเด็ก 2 คนที่บ้าน มีความเข้าใจเด็กมากขึ้น เห็นผลชัด เพราะเด็กโต คนพี่สะทอนทำกลับมาให้แม่ เช่น การโอบกอด ลูกหลัง ลูกมาโอบกอด ลูกหลังแม่และทำให้น้องด้วย สำหรับตัวเองเมื่ออารมณ์ขึ้น ก็สามารถ “ฮีบ” (หยุด) ได้ และได้แนวทางการเลี้ยงดูลูกมากขึ้น มั่นใจว่า ในสังคมปัจจุบันสามารถเลี้ยงเด็กให้เป็นมนุษย์ที่ดีได้ และตอกย้ำว่ามีโรงเรียนลักษณะนี้สนับสนุนความคิดเช่นนี้
- นำมาใช้ได้ 2 ด้าน คือ ด้านงาน เราได้แ่งคิด เราต้องการเด็กแบบไหนในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่แค่ฉลาดและเก่ง เราต้องค้ความรู้ที่ชัดเจนเรื่องมนุษยปรัชญาไปใช้ในงาน บอกครูที่เจอ “โอบกอดก็ช่วยเด็กได้นะ” และคิดอยู่ว่า แนวทางมนุษยปรัชญาจะลงไปสู่เด็กต่างจังหวัดที่ขาดโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างไร ด้านการเป็นแม่ ปกติเป็นคนกระตือรือร้น สนับสนุนลูกได้เล่นตามความสนใจ ส่วนแม่เราช่วยเลี้ยงลูกจะมีวิธีการเลี้ยงที่แตกต่างกัน พอมานั่งรู้ก็เอาไปคุยให้แม่ฟัง และมีทิศทางในการดูแลลูกที่ชัดเจนขึ้น

Temperament (ธาตุทั้ง 4)

โดย อภิสิทธิ์ จรัสชวณะเพท (ครูอุ้ย)

ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาอนุบาลวอลดอร์ฟ และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

คนเรามี 4 คุณลักษณะ รูดอล์ฟ สไตเนอร์ ปรมาจารย์ด้านการศึกษาแนวมนุษยปรัชญา กล่าวถึง มนุษย์แต่ละคนจะมีธาตุเจ้าเรือนที่แตกต่างกัน หน้าทีของครูต้องเข้าใจว่าแต่ละคนต้องมีธาตุที่อยู่ด้วยกันอย่างสมดุล คือ ต้องมีดิน น้ำ ลมและไฟ

- **เด็กธาตุไฟ** มีลักษณะคิดและทำเร็ว เหมือนคนหัวร้อน คล้าย “ไฟ” เชื้อมั่นในตัวเอง ชอบจุดประกายและเชื้อตัวเอง คิดคับแคบ มักคิดว่าสิ่งที่ตนเองคิดถูกต้อง ความรู้สึกในตัวพร้อมจะลุกเป็นไฟ เด็กธาตุไฟมักจะเดินเต็มเท้า การเคลื่อนไหวในตัวเองไร้การควบคุม สิ่งที่ต้องช่วยเด็กธาตุไฟ คือ ต้องเห็นเขาอย่างที่เขาเป็น และให้เขารับรู้ที่กำลังเกิดสิ่งนี้ขึ้น เช่น เมื่อเด็กกำลังโมโห ลุกเป็นไฟ ผู้ใหญ่ต้องทำให้เด็กรู้ว่าตอนนี้เกิดอะไรขึ้น
- **เด็กธาตุน้ำ** มีลักษณะไหลไปเรื่อย ๆ เหมือนน้ำ ซึมเข้าไปหาทุกคนได้ มีมวลแต่ปั่นเป็นตัวยาก ขึ้น-ลงเร็วและขึ้นกับลักษณะของภาชนะที่รองรับ มีเพื่อนเยอะ ถ้าบอกให้เป็นคนทำหรือพูดก่อน เด็กธาตุน้ำมักจะบอกว่า “ให้คนอื่นทำก่อนสิ” เด็กธาตุน้ำจะเดินแบบสไลด์ไปเรื่อยๆ การเคลื่อนไหวเป็นมวลเหมือนน้ำ เมื่อเคลื่อนไหวไปไหนแล้วจะหยุดยาก ความคิดไม่เข้มแข็ง สไตเนอร์ให้ช่วยเด็กธาตุน้ำด้วยการปลุกเด็กให้ตื่นตัว ปลุกให้ตื่นวันละเล็กละน้อย ก็เป็นผลดีกับเขาแล้ว
- **เด็กธาตุดิน** มีลักษณะชอบนั่งนิ่งๆ คนอื่นไปไหนมาไหนแล้ว เด็กธาตุดินยังอยู่ที่เดิม เป็นคนที่ทำงานเสร็จแต่จะใช้เวลานาน ไว้ใจให้รับผิดชอบได้ เวลาเคลื่อนไหวไม่ค่อยสบายตัว ถ้าต้องเคลื่อนไหวมาก จะรู้สึกเจ็บปวดข้างใน ชอบอยู่กับที่ เสมือนว่าทุกข์แต่จริงๆ แล้วเขาไม่ได้ทุกข์ เพียงแต่เขาชอบอยู่เฉยๆ หนักเหมือนดิน จะเดินหนักเท้า เด็กธาตุดินจะเชื่อมโยงทุกสิ่งๆ ที่เข้ามาหากับตัวเอง เรื่องของคนอื่นก็นำมาคิดว่าเป็นเรื่องตัวเอง เด็กธาตุดินต้องการงานที่สมบูรณ์แบบ ใช้กล้ามเนื้อได้ไม่คืนัก สไตเนอร์ขอให้ครูทำความเข้าใจว่า เด็กธาตุดินเคลื่อนไหวไปด้วยความเจ็บปวด ไม่อยากลุก ครูควรพยายามหาทางขับเคลื่อนเขาโดยเขาไม่เจ็บปวด หรือไม่ต้องหนักเหมือนเด็กคนอื่น ๆ
- **เด็กธาตุลม** มีลักษณะชอบเคลื่อนไหวไปรอบ ๆ เหมือนลม เหมือนผีเสื้อ สร้างความเจริญหูเจริญตาให้กับคนในองค์กร ผมมักเป็นลอนฟู เด็กธาตุลมมักจะไม่สามารถทำอะไรให้เสร็จตามเป้าหมายเขาได้

สไตเนอร์ให้ข้อคิดว่า ครูหรือพ่อแม่ต้องพยายามอยู่ด้านหลังของเด็กธาตุลม คอยสนับสนุน ผลักดันเด็ก เพราะความสนใจของเขาไม่อยู่นิ่ง อยู่ข้างหน้าไม่ได้ เพราะจะปะทะ ครูผู้เน้นย้ำว่า ขอให้เราสังเกตตัวเราเองก่อน ว่าเป็นธาตุใดและหาทางจัดการกับตัวเองก่อน เพราะเรามีอิทธิพลกับลูก กับสามี/ภรรยา

ธาตุไฟ

ธาตุดิน

ธาตุน้ำ

ธาตุลม

ครูผู้แบ่งผู้เข้าร่วมเป็นธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ และให้จับคู่ธาตุที่ต่างกันไป แสดงบทบาทสมมติเป็นคนไข้ และคุณหมอ เพื่อเรียนรู้ธรรมชาติและบุคลิกลักษณะของแต่ละธาตุ

รับประทานอาหารกลางวัน

ผู้เข้าร่วมจะตักอาหารในปริมาณที่เพียงพอต่อตัวเอง และเลื่อนไปให้เพื่อน จากนั้น ทุกคนกล่าว “ขอบคุณอาหาร”

คุณค่าของอาหารที่รับประทานมีมากมาย
 ให้ประโยชน์ต่อร่างกาย เราทั้งหลาย มีวิตามิน
 รับประทานอย่าให้เหลือ ข้าวผักเนื้อมีประโยชน์ทั้งสิ้น
 ประเทศไทยขยันทำกิน มีทรัพย์ในดิน ขอบขอบคุณเอย
 ข้าวทุกจาน อาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้าง เป็นของมีค่า
 ผู้คนอดอยาก มีมากนักรักษา สงสารบรรดา เด็กไม่มีกิน

เมื่อทุกคนตักอาหารครบแล้ว จะมีการจุดเทียนเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นการรับประทานอาหาร สมาชิกร่วมโต๊ะจับมือกัน พร้อมพูดว่า “อาหารกลางวันวันนี้ มีโชคชะตาคำนี้ เราขอสัญญาว่าจะรับประทานให้หมด ขอขอบคุณค่ะ”

หลังจากรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว สมาชิกช่วยเก็บภาชนะของตัวเองใส่ตะกร้าแล้วเลื่อนส่งต่อไปเรื่อย ๆ ใช้ผ้าเช็ดโต๊ะบริเวณตรงหน้าของแต่ละคน และส่งต่อไปเช่นกัน พร้อมกับร้องบทกลอน

ลอย ลอย ลอย ลอยไปตามน้ำใส
 ลอยไป ลอยไป ลอยไป ลอยไปให้เย็นใจ

สุดท้ายทุกคนนั่งจับมือกันและกล่าว “ขอขอบคุณอาหารมื้อนี้ ขอขอบคุณค่ะ”

ฤดูกาลและความเชื่อมโยง

โดย อภิสิริ จรัสชวนะเพท (ครูอุ้ย)

ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาอนุบาลวอลดอร์ฟ และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

เริ่มด้วยกิจกรรมวาดภาพสีน้ำ ทีมครูอนุบาลบ้านรักนำกระดาษจุ่มน้ำให้เปียก และแจกลี 3 สีได้แก่ น้ำเงิน เหลือง แดง ครูอุ้ยให้จุ่มสีเหลืองระบายจากด้านบนของกระดาษก่อน จากนั้น ระบายน้ำเงินด้านหนึ่ง และระบายสีแดงอีกด้านหนึ่ง โดยเว้นช่องว่างระหว่างสี ไม่ให้สีทับกัน

คุณลักษณะของสี

โจทย์ : จากสีที่ระบายบนกระดาษ ลองใช้ Sense of Word จะมีคำอะไรที่อธิบายความรู้สึกที่เห็นสีเหลือง สีน้ำเงิน และสีแดง ได้บ้าง

พ่อแม่แลกเปลี่ยนเรียนรู้

สีเหลือง : กระจาย กระจ่าง สว่าง ไส้ โปร่งแสง ผ่อง

สีน้ำเงิน : หนัก ชัด เข้ม โอบเข้า พอท้องฟ้าใกล้มีดอยากกลับบ้าน

สีแดง : โดดเด่น เห็นชัดเจน ตรง

การเข้าหากันของสี

ครูอยู่ให้พ่อแม่ค่อย ๆ ระบายสีแต่ละสีเข้าหากันตรงพื้นที่ที่เว้นว่างไว้

คำถาม : สีไหนเข้าหากันแล้วเรารู้สึกไม่สบายใจ

คำตอบ : สีน้ำเงินกับแดง เพราะสีแดงก็เด่น สีน้ำเงินก็เข้ม ทั้งเด่นและเข้ม ทำให้รู้สึกหนัก เพราะสีเป็นก้อน เราต้องค่อยเกลี่ยให้กระจาย รู้สึกกลุ้มใจ หนัก ๆ นิด กลัวจัดการไม่ได้

คำถาม : สีเหลืองเข้าหาสีแดงเป็นอย่างไร

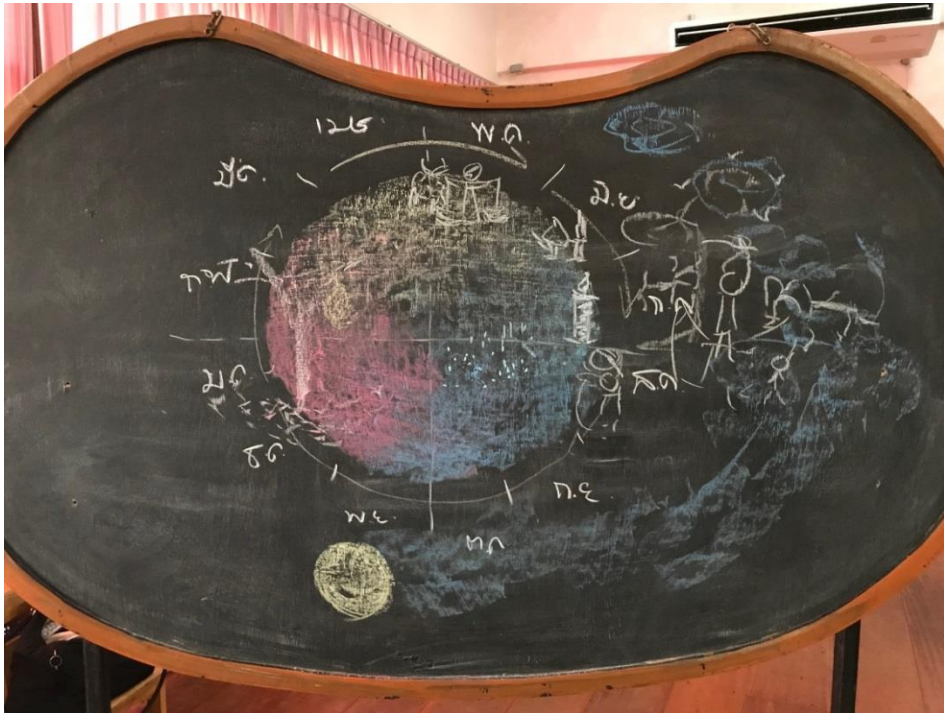
คำตอบ : ยอมรับได้ รู้สึกน่ารักดี กลายเป็นสีส้มสดใส สดใส สีแดงที่เด่นเข้าไปสู่สีเหลืองที่กระจาย

คำถาม : สีเหลืองเข้าหาสีน้ำเงิน เป็นอย่างไร

คำตอบ : รู้สึกสบาย เป็นสีเขียว

ฤดูกาลและความเชื่อมโยง

โลกใบนี้หายใจปีละครั้ง เริ่มจากหายใจออก จากช่วงสีแดง ไล่ไปช่วงสีเหลือง ไล่ไปเรื่อยจนหายใจเข้า ช่วงสีน้ำเงิน และค่อย ๆ หายใจออกช่วงสีแดง สีส้ม กระจายช่วงสีเหลือง เป็นอันครบรอบปี

ความเชื่อมโยงมี 2 เรื่อง คือ

1. เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ชีวิตในธรรมชาติ
2. เชื่อมโยงกับวันสำคัญ

ช่วงพฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม

ช่วงเปิดเทอมเดือนพฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม เป็นช่วงหายใจออก ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว เด็ก อากาศสดใส แล้วสีน้ำเงินเริ่มเข้ามาเชื่อมกลายเป็นสีเขียว ฝนเริ่มตก เต็มไปด้วยความสดชื่นของต้นไม้สีเขียว ดอกคูนสะพรั่ง ดอกหางนกยูงสีแดงร่วงหล่นบนพื้นหญ้าสีเขียว สวยงามมาก ฝนตกลงมาฉ่ำเย็น

วันสำคัญในช่วงนี้ มีวันพืชมงคล ต่อด้วยวันวิสาขบูชา ซึ่งเป็นวันประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ มีความงดงามในระหว่างที่พระนางสิริมหามายาเดินชมสวนลุมพินี ต้นไม้สดชื่น ดอกไม้บานสะพรั่ง สิ่งสารพัดพร้อมกันอย่างเป็นมิตร พระโอรสน้อยได้ประสูติท่ามกลางความชื่นชมยินดีของบรรดาสัตว์ต่าง ๆ ที่อยู่ในป่า สัตว์

ทั้งหลายรายล้อมเข้ามาหาพระนาง ต้นไม้ที่เอื้ออารีก็ทอดกิ่งโน้มลงมาให้พระนางได้เหนี่ยวไว้ ถ้าเรานึกถึงบรรยากาศอย่างนี้ได้ การเรียนการสอนที่เราตั้งใจจะมอบให้เด็กจะเป็นศิลปะที่สวยงามมาก นี่เป็นบรรยากาศของสามเดือนแรกที่เปิดทอมน ช่างงดงาม เมล็ดพืชได้ดินงอกเป็นต้นใหม่ บรรดาสิ่งสารพัดวิเศษในป่ามีความสุข ช่วงนี้เราเล่าเรื่องสัตว์ในป่าที่มีความสุขก็ได้

ช่วงสิงหาคม กันยายน ตุลาคม

ฟ้าเริ่มมีสีเข้มขึ้น ฝนเริ่มตกกระหน่ำ ฝนตกลงมากลายเป็นลำธาร ต้นไม้เติบโตสูงทอดยอดจนสุด เช่นเดียวกับลมหายใจของคน เมื่อหายใจออกจนสุดก็ค่อย ๆ หายใจเข้า เราต้องเตรียมตัวแห่เทียนเข้าพรรษา ช่วงนี้บรรยากาศค่อนข้างครึ้ม เต็มไปด้วยเมฆฝน ความฉ่ำของพื้นดิน ถ้าเรายังมีกิจกรรมภายนอกต่อไปคงไม่เหมาะเท่าไร ก็จะต้องเก็บตัวอยู่ในบ้าน ให้เข้ามาหาตัวเอง (ตรงกับช่วงที่สิ้นน้ำเงินเข้าหาสีแดง) เงียบ นิ่ง ใคร่ครวญกับตัวเอง

ดินชุ่มน้ำ เมื่อน้ำฝนมา สัตว์ที่ตื่น เช่น ปลา กบ เต่า เบ็ด ยินดีดีใจ เราหยิบยกสิ่งเหล่านี้มาให้เด็กเรียนรู้ก่อน และมีสัตว์ที่เดือดร้อน เช่น ไล่เดือน มด และสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ในดิน ช่วงนี้ต้นข้าวกำลังเติบโตเป็นกล้าอ่อน ถ้ามีการย่ำผืนนา ชาวนาก็เดือดร้อน ดังนั้น พระสงฆ์จึงควรศึกษาปฏิบัติธรรมอยู่ในวัด เราจึงมีการแห่เทียนพรรษา เทียนที่ทำจากขี้ผึ้ง ผึ้งที่เขาสะสมเกสรและสร้างรังจนใหญ่โต มีน้ำผึ้งถึงแก่กาลเวลาที่ต้องนำขี้ผึ้งออกมาใช้ จึงหว่าเหมาะนำเอาขี้ผึ้งมาบีบน้ำผึ้งออกมา เหลือขี้ผึ้ง แล้วให้เด็กอนุบาลนำขี้ผึ้งมาปั้นเป็นเทียน แล้วเราก็แห่เทียน

เราสามารถแต่งกลอนเพราะ ๆ หรือเล่าเป็นนิทานน่ารักให้เด็กฟัง

นิทาน “ผึ้งน้อย”

ผึ้งน้อยบอกว่า “เอาไขผึ้งของฉันฝากไปทำบุญหน่อยนะ” ส่วนฝ่ายก็บอกว่า “เอาฉันนี่แหละ ปั่นเป็นไส้เทียนให้หน่อยสิ” ดอกไม้ “ฝากกลิ่นของฉันไปเพื่อจะได้ทำเป็นเทียนหอมนำไปถวายหลวงพ่อดี” หลวงพ่อจากเชิงคดอยไม่ได้มาตั้งนานแล้ว ดังนั้น ไขผึ้ง ฝ่ายและกลิ่นหอมของดอกไม้ก็ไปรวมอยู่ในเทียน แล้วเด็กน้อยก็หล่อเทียนขึ้นมา แล้วนำไปถวายหลวงพ่อดี

เด็กเริ่มต้นความคิดที่ “ความฝัน”

เราสามารถแต่งเพลง แต่งนิทาน ให้น่ารัก มีบทกลอนที่ไพเราะ สำหรับเด็กในวัยอนุบาล ผู้ใหญ่ควรหาวิธีการบอกเล่าเรื่องราวเหล่านี้ให้เด็กได้อย่างมีความสุข ติดเป็นภาพในใจที่สวยงาม เพราะเด็กเล็กยังไม่ได้คิดอะไรเป็น “ความคิด” แต่เด็กน้อยมี “ภาพในจินตนาการ” จะรวบรวมเป็น “ความเข้าใจ” อีกทีหลังจากเจอประสบการณ์จริงจากภายนอก จินตนาการคิดได้เป็นภาพ พอเจอประสบการณ์จริงข้างนอก ทำให้รู้ว่าแท้เทียนพรรษามีจริง เป็นลักษณะนี้ ภาพของเด็กที่จินตนาการจากนิทานกับภาพความจริงจะทำให้มีเหตุผลและทำให้เกิดความเข้าใจขึ้นแบบเด็ก ๆ

เด็กไม่ได้เข้าใจแบบความรู้ ข้อมูล และความจำ เด็กเข้าใจผ่านจินตนาการซึ่งเป็นภาพของความฝัน เด็กเริ่มต้นความคิดที่ความฝัน เด็กมีจินตนาการ ดังนั้น พ่อแม่และครูควรท่องบทกลอน เล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กสร้างภาพในจินตนาการ ทำยที่สุด เด็กจะเชื่อมโยงจากภาพฝันกับภาพความจริงแล้วความรู้จะเกิดที่ไม่ใช่ความจำ แต่เป็นความเข้าใจ เช่นเดียวกับสมองซีกขวาโยงสู่สมองซีกซ้าย เวลาจะหยิบเรื่องราวอะไรมาเล่า ไม่เพียงหยิบข้อมูลมาแต่เชื่อมโยงกับเรื่องราวในธรรมชาติ ความเป็นจริงบนโลก

ช่วงพฤษจิกายน ธันวาคม มกราคม

พอเดือนพฤษจิกายน ธันวาคม ลมหนาวเริ่มมาแล้ว ทุกคนแต่งตัวสีส้มสดใส ใส่หมวก พันผ้าพันคอ เป็นช่วงอิทธิพลของดวงจันทร์ทำให้น้ำทรง วันเพ็ญเดือน 12 น้ำนองเต็มตลิ่งและเราลอยกระทง เราได้ “เรื่องราวของนางนพมาศ” มาช่วยสรุปหน้าฝน เราอธิษฐานขอบคุณพระแม่คงคาที่มอบน้ำกินน้ำใช้ ขอขอบคุณแม่ธรณี เรามีแผ่นดิน ขอขอบคุณพระแม่บนฟ้าด้วยการลอยโคมเพื่อสักการะบูชาดวงสวรรค์จุฬามณี

เรื่อง “นางนพมาศ”

นางนพมาศประดิษฐ์กระทง นำใบตองมาทำเป็นรูปดอกบัว ซึ่งจิตวิญญาณที่อยู่ในสวรรค์จุฬามณี คือ ดอกบัวบาน กษัตริย์ในชวงนั้นเห็น “กระทงของใครสวยมาก” จึงสอบถามและรู้ว่าเป็นกระทงของนางนพมาศ พระองค์จึงรับมาเป็นสนมเอก และได้เป็นท้าวศรีจุฬาลักษณ์

หลังจากลอยกระทงแล้ว น้ำจะค่อย ๆ เริ่มแห้ง ต้นไม้ยืนต้นทิ้งใบร่วงหล่น ฝั้่นน้อยก็เริ่มออกไปสะสม น้ำฝั้่งที่เกสร รังฝั้่งเต็มไปหมด เป็นความโชคดีที่ใบไม้ร่วงมาห่มผ้าให้พระแม่ธรณีเพราะน้ำที่ขุมไว้ในดินเริ่มพร่องลง รอวันที่เมล็ดพืชที่ปลิวออกจากฝักและฝั้่งไว้ในดิน เมื่อฝนใหม่มาอีกที ต้นไม้เหล่านี้ก็จะอกเป็นต้นอ่อนใหม่

ช่วงกุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน

เดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน เด็กน้อยกำลังจบชั้นเรียนจาก 6 ขวบขึ้นไปชั้นประถมปีที่ 1 ในเทอมหน้า เป็นความสุขเล็กๆ ๆ ที่เรามี **“การให้”** ซึ่งกันและกัน จึงเล่านิทานเรื่องช่างทำรองเท้า เพราะเราอยากให้เด็กมีสิ่งที่ติดตัวไป คือ **“ความดีที่ทำด้วยความเต็มใจ” จะอยู่ในตัวเขา ทำความดีเถอะ ไม่ต้องอยากได้รางวัลอะไรตอบแทน แต่วันหนึ่งจะได้ทุกอย่างกลับมาเอง**

นิทาน “ช่างทำรองเท้า”

เทวดาเห็นคุณตาที่เป็นช่างทำรองเท้า มีคนมาสั่งทำรองเท้าเยอะเลยและคุณตายังทำรองเท้าไม่เสร็จ ภูติน้อยที่เฝ้ามองคุณตามาตลอด ก็ออกมาช่วยตอกตะปู ทำรองเท้าให้กับคุณตา ตอนที่คุณตาเข้านอนไปแล้ว

“ร้อย ร้อย ร้อย ร้อยด้วยด้าย แล้วม้วน ม้วน ม้วน ม้วนด้วยเชือก แล้วดึง...ดึง ตอก ตอก ตอก”

รองเท้างก็เสร็จ คุณตาก็สงสัยว่า “เฮ ใครมาทำให้นะ” คุณตาคุนยาก็แอบดูในวันหนึ่งว่าใครมาทำรองเท้าให้ “โห เสื้อผ้าของภูติน้อยเหล่านี้ขาดกระรุ่งกระรัง ไม่มีใครดูแลภูติน้อยเหล่านี้เลย” คุณตาคุนยาก็ช่วยกันเย็บเสื้อผ้าตัวจิ๋วมาวางไว้ให้ภูติน้อย ภูติน้อยเห็นเสื้อก็เอามาใส่ “ขนาดพอดีกับเราเลย” แล้วก็เดินรำ และวิ่งหายไป

นิทานเพลง “พระนางสิริมหามายา”

การจะหาเรื่องดีๆ มาเล่าให้เด็กๆ ฟัง เราต้องดูว่าช่วงเวลานี้น่าจะเล่าเรื่องอะไร เช่น ช่วงวันวิสาขบูชา น่าจะเล่าเรื่องพระนางสิริมหามายาที่ค่อย ๆ เดินเข้าไปชมสวนอันกว้างใหญ่ และเต็มไปด้วยต้นไม้

เดินทางมาแสนนาน พักกายลงพักพิง
ธรรมชาติช่างงามตา และเพื่อนสัตว์น้อยใหญ่
เจ้ากระต่ายกระโดดโลดเต้น กวางวิ่งเล่นชมไพร
ช้างตัวโตชูวงแกว่งไกว นกคลอไปเสียงเพลง
ช่างอบอุ่นเหลือเกิน ฉันเดินท่ามกลางสวน
ดอกไม้กลิ่นรัญจวน ยืนนิ่งมาให้ฉัน

ทั้งหมดของสวนที่มีความงดงาม สิ่งสารพัดสิ่งทั้งหลาย **เด็กจะได้รับข้อมูลและรู้สึกตื่นเต้นที่ได้ฟังนิทานนี้** เขาจะฟังด้วยความชื่นฉ่ำใจ ข้อมูลจะเข้าไปหาเด็ก ๆ เอง โดยเราไม่ต้องยึดเยียด เด็ก ๆ ไม่ต้องจำ แต่เด็กจะได้ฟังและได้ร้องเพลงเพราะ ๆ ทุกวัน

ตัวอย่างวันสำคัญในแต่ละช่วงเวลา

เดือนพฤษภาคม มีวันพีชมงคล วาดภาพคนหาบ พระโค เข้าฤดูกาลทำนา นำข้าวที่ไปหว่านทำพิธีกรรมให้ข้าวงอกงามดี

เดือนมิถุนายน มีงานไหว้ครู เป็นภาพพานพุ่ม รูป เทียน การไหว้ครูจะเป็นวันพฤษภาคม ซึ่งเป็นวันที่เหมาะกับการศึกษา ในทางมนุษยปรัชญา วันพฤษภาคมดีเหมือนดวงอาทิตย์น้อย ห้องเรียนอนุบาลจึงทำสีน้ำในวันพฤษภาคม เพราะเสมือนมีความสว่างขึ้นมาจากภายในใจ

เดือนกรกฎาคม เป็นช่วงฝนเริ่มตก ไม่ควรเดินทางไปไหนไกล อยู่แต่ในบ้าน กิจกรรมของพระสงฆ์ คือเข้าพรรษา ดังนั้น จึงเป็นภาพแห่งเทียนพรรษา

เดือนสิงหาคม มีวันแม่ เป็นภาพแม่เลี้ยงลูก

เดือนกันยายน – เดือนตุลาคม เป็นช่วงที่เราควรกลับมาใคร่ครวญทบทวนตัวเอง (สิ่งนี้ต่อบด้วยสีได้ คือ เป็นช่วงที่หนัก ๆ สีน้ำเงินมาเจอกับสีแดง) และเข้าสู่เทศกาลออกพรรษา ในทางธรรมชาติ ช่วงนี้มีน้ำมาก มีงานประเพณีแข่งเรือ

เดือนพฤศจิกายน มีวันเพ็ญเดือน 12 ที่อิทธิพลของดวงจันทร์ทำให้น้ำไม่ขึ้นไม่ลง เป็นวันลอยกระทง

เดือนธันวาคม - มกราคม ลมหนาวเริ่มมา อากาศสดใส เป็นเทศกาลเฉลิมฉลองรื่นเริง

หากพ่อแม่อยากให้ลูก ๆ เรียนรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในรอบหนึ่งปี พ่อแม่สามารถพาลูกเรียนรู้ให้สอดคล้องกับฤดูกาลและธรรมชาติเช่นนี้ได้ นี่คือ โสมสคูล พ่อแม่สามารถสอนลูกเองได้ เรารู้ธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงแล้ว เล่าให้ลูกฟังเองได้ หาเพลง หานิทาน หาสถานที่ ให้ลูกกับช่วงฤดูกาลตามสภาพจริง เป็นการจัดการศึกษาให้ลูกให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่

โจทย์ : ในแต่ละช่วงเวลา(ฤดูกาล) เราจะสามารถเติมสัตว์อะไรลงในภาพเราได้บ้าง

ทุกคนมาร่วมตัวกัน โดยนำภาพของตัวเองมาวางข้างหน้าและเล่าเรื่อง “โลกหายใจ ปีละ 1 ครั้ง”

โจทย์ : ขอให้พ่อแม่ตั้งใจถ่ายทอดโลกงามให้กับลูกปีละ 1 ครั้ง ว่าพ่อแม่จะพาลูกไปไหน ไปทำอะไร

ครูผู้เล่าเป็นตัวอย่างว่า ครูผู้วางแผนว่าช่วงหน้าน้ำใกล้ลดยกกระทง ครูผู้ที่บ้านสวนดวงตะวันอยู่ที่คลอง 13
อยากพาเด็กที่ครูผู้ดูแลไปดูปลาที่วังมัจฉา และเตรียมนิทานและเพลงเกี่ยวกับปลาไปเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง

พ่อแม่เล่าแผนการพาลูกเรียนรู้โลกงาม

- ช่วงปลายฝนต้นหนาว พาลูกไปนอนเต็นท์ ศึกษาเส้นทางธรรมชาติและชวนดูผีเสื้อ ก่อไฟ นอนดูดาว อาจเตรียมนิทานเรื่องนายพรานกับสัตว์ป่าไปเล่าให้ลูกฟัง
- มีที่นาของตัวเองที่ จ.สุพรรณบุรี จะพาลูกไปหว่านเมล็ดข้าวประมาณเดือนพฤษภาคม และเล่าเรื่องพระแม่โพสพให้ลูกฟัง ซึ่งทุกวันนี้พาลูกสวดมนต์บทพระแม่โพสพอยู่แล้ว ช่วงเก็บเกี่ยวได้ประมาณเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม จะไปตั้งแคมป์กับแม่ครูชาวนา พาลูกดูดาวและเกี่ยวข้าวร่วมกัน
- เตรียมไปแก่งกระจานเดือนมีนาคม ลูกชอบดูหิ่งห้อย และเล่าถึงนิทานหิ่งห้อยให้ลูกฟัง เพราะลูกอยากรู้ เคยถามว่า หิ่งห้อยมีจริงไหม เปล่งแสงได้จริงหรือเปล่า

ครูอุ้ยแนะนำเพลง “หิ่งห้อย”

“เด็กตัวน้อย ๆ นั่งคอยหิ่งห้อยมา เก็บแข่งเก็บขา ปัดวาจาเร็วไว

หากใครส่งเสียง แม่เพียงลมหายใจ หิ่งห้อยหนีไป ไม่หวนคืนมา”

- พาน้องไปบ้านคุณยายที่ลับแลในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เด็กจะได้เห็นประเพณีผูกข้อมือข้อมือ เข้าสวนช่วงนั้นมีผลไม้คือ ทุเรียนหลงลับแลออกดอก เข้าสวนกับคุณยายเพื่อทำมะยมชิต นุ่งขึ้นไปวัดตอนเช้าลับแลเป็นเมืองในหุบเขา มีเรื่องเล่าของเมืองลับแล และมีเพลงพื้นเมืองลับแล ลักษณะเพลงเรียกขวัญ
- ช่วงพฤศจิกายน จะพาไปเขาใหญ่ พาไปดูช้างและจะเตรียมเพลงไป
- ช่วงสงกรานต์เดือนเมษายน กลับบ้านที่จังหวัดสิงห์บุรี อยู่กับครอบครัวใหญ่ประมาณ 30 คน ลูกอยากเล่นว่าว คิดว่าจะทำว่าวด้วยกัน ได้เล่นและทำกิจกรรมกับญาติ เป็นช่วงสี่เหลี่อง สนุกนานฟูฟ่า (จะต้องเขียนภาพคนเยอะแยะลงในภาพสีน้ำเพิ่มเติม)